

QARABAĞ

AZƏRBAYCANDIR

İlham

"SƏS" qəzeti mənim üçün ən əziz qəzetdir

SƏS

QOY ƏDALƏT ZƏFƏR ÇALSIN!

Qəzet 1991-ci il yanvarın 11-dən çıxır

№ 148 (6348) 20 avqust 2021-ci il Qiyməti 40 qəpik

"Əlincə" Azərbaycan Xeyriyyə Cəmiyyətinin orqanı.

"Yeni Azərbaycan Partiyası ötən illər ərzində böyük inkişaf yolu keçib"

Avqustun 19-da Yeni Azərbaycan Partiyası Sabirabad rayon təşkilatının videoformatda IX hesabat konfransı...

Bax 5

Stanislav Tkaçenko: "Zəngəzur dəhlizi region ölkələrinin iqtisadi və ticari əməkdaşlığını genişləndirəcək"

İqtisad elmləri doktoru, Sankt-Peterburq Dövlət Universitetinin professoru Stanislav Tkaçenko "Caliber" analitik mərkəzinə müsahibəsində

Zəngəzur dəhlizi məsələsi ilə bağlı maraqlı məqamlara toxunub. Müsahibəni...

Bax 4

Muğam sənətinin böyük Xanı

"Qafqazın sənət məbədi", "Azərbaycan musiqisinin beşiyi" və "Şərqi konservatoriyası" adlandırılan Şuşa. Əsrlərdən səsi eşidilən, hər zaman toy-büsatlı olan Şuşamız tarixin dövrlərində çox hücumlara...

Bax 7

Paşinyanın son bəyanatları nəyi dəyişəcək? - Azərbaycan öz sülh şərtlərini dikte edir

"Bizim ölkələrimizi dostluq əlaqələri birləşdirir"

Prezident İlham Əliyev Koreya Respublikası Milli Assambleyasının sədrinin rəhbərlik etdiyi nümayəndə heyətini qəbul edib

Bax 2

Mövlud Çavuşoğlu: "Azərbaycanın ərazi bütövlüyü hər kəs tərəfindən qeyd-şərtsiz dəstəklənməlidir"

Azərbaycanın ərazi bütövlüyü hər kəs tərəfindən qeyd-şərtsiz dəstəklənməlidir. Terrorun bütün...

Bax 5

Uşaqlar zərərli qidalara niyə daha çox meyil edir?

"Fast-food" görünüşü və dadına görə uşaqlar, həm də böyükler arasında ən çox üstünlük verilən qidalar sırasındadır. Xüsusilə, dərhal yenilə bilmələri səbəbindən...

Bax 8

elBoletín

PÁGINA DE INICIO > INTERNACIONAL

Internacional

Azerbaidjén transforma sus territorios liberados en una zona de alta tecnología

İspaniya qəzeti: Azərbaycan işğaldan azad edilmiş ərazilərini yüksək texnologiyalar zonasına çevirir

Bax 2

Soyqırma məruz qalan toponimlərimiz

Bax 11

Ekoloji problemlər: Səbəbləri, nəticələri və çıxış yolları

Bax 15

Dünyada koronavirusa yoluxanların ümumi sayı 210 milyon nəfəri ötüb

Bax 16

“Bizim ölkələrimizi dostluq əlaqələri birləşdirir”

Prezident İlham Əliyev Koreya Respublikası Milli Assambleyasının sədrinin rəhbərlik etdiyi nümayəndə heyətini qəbul edib

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev avqustun 19-da Koreya Respublikası Milli Assambleyasının sədri Park Byonq-Soqun rəhbərlik etdiyi nümayəndə heyətini qəbul edib. AZƏRTAC xəbər verir ki, nümayəndə heyətini salamlayan Prezident İlham Əliyev dedi:

-Mən sizi salamlayıram, xoş gəlmisiniz Azərbaycana. Əminəm ki, sizin səfəriniz çox uğurlu olacaq. Şadam ki, siz böyük heyətlə Azərbaycana gəlmisiniz və əminəm ki, Bakıda keçirəcəyiniz görüşlər Koreya-Azərbaycan əlaqələrinin inkişafına xidmət edəcək.

Bizim ölkələrimizi dostluq əlaqələri birləşdirir və müstəqillik dövründə Koreya-Azərbaycan əlaqələri daim uğurla inkişaf etmişdir. Yüksək səviyyəli qarşılıqlı rəsmi səfərlər həyata keçirilmişdir və siyasi əlaqələrimizin inkişafı üçün çox önəmli addımlar atılmışdır.

Eyni zamanda, Koreya şirkətləri Azərbaycanda müxtəlif sahələrdə iştirak edirlər, müxtəlif layihələri həyata keçirirlər. Əlbəttə, əminəm ki, gələcəkdə iqtisadi-ticarəti əlaqələrimizin həcmi daha da artacaq. Biz Koreya şirkətlərini azad edilmiş torpaqlarda icra olunacaq layihələrə dəvət etmişik. Mən artıq dəfələrlə demişdim ki, bu layihələrdə Azərbaycan üçün dost olan ölkələrin şirkətləri iştirak edəcəklər. Görüləcək işlərin həcmi çox böyükdür. Biz 10 min kvadratkilometr ərazi olan yerləri yenidən qurmalıyıq.

Əlbəttə ki, parlamentlərarası əlaqələrimizin inkişafı üçün yaxşı imkanlar var və siz bu gün Azərbaycan Milli Məclisində görüşlər keçirəcəksiniz. Əminəm ki, görüşlərin nəticələri çox müsbət olacaq və nəticə etibarilə əlaqələrimizin inkişafı istiqamətində növbəti uğurlu addım atılacaqdır. Bir daha xoş gəlmisiniz.

X X X

liyyətiniz dövründə Azərbaycanda həm siyasi sabitlik hökm sürmüşdür, həm də Azərbaycan iqtisadi cəhətdən inkişaf etmişdir. Mən çox şadam ki, Sizi belə bir mühüm ildə ziyarət etdim. Çünki bu il sizin müstəqilliyinizin 30 ildə tamam olur. Həmçinin növbəti il Azərbaycan ilə Koreya arasında diplomatik münasibətlərin qurulmasının 30 ildə tamam olur. Mən səkkiz il əvvəl Azərbaycana Milli Assambleyanın sədr müavini vəzifəsində gəlmişdim və Sizinlə görüşmüşdüm. Bu səkkiz il ərzində Bakı çox dəyişib, inkişaf edib. Canlı şahidiyəm ki, Bakını tanımaq olmur. Bakı çox inkişaf edib. Bizim əlaqələrimizin potensialı hazırkı inkişaf səviyyəsindən daha artıqdır.

X X X

Prezident İlham Əliyev Koreya Respublikasının Prezidenti Mun Ce-inin salamlarına görə minnətdarlığını bildirdi, onun da salam-

Koreya Respublikası Milli Assambleyasının sədri Park Byonq-Soq:

-Cənab Prezident İlham Əli-

yev, çox sağ olun ki, dəyərli vaxtınızdan ayırdınız və bizi qəbul etdiniz. İlk növbədə, Koreya Respublikasının Prezidenti cənab

Mun Ce-inin salamlarını Sizə çatdırmaq istəyirəm. Cənab Əliyev, mən çox yüksək qiymətləndirirəm ki, Sizin prezidentlik fə-

larını Koreya Prezidentinə çatdırmağı xahiş etdi.

Sonda xatirə şəkli çəkdirildi.

elBoletín

PÁGINA DE INICIO > INTERNACIONAL

Internacional

Azerbaiyán transforma sus territorios liberados en una zona de alta tecnología

İspaniya qəzeti: Azərbaycan işğaldan azad edilmiş ərazilərini yüksək texnologiyalar zonasına çevirir

Təxminən otuz illik tarixə malik iqtisadi, maliyyə və siyasi informasiyalar üzrə ixtisaslaşan müstəqil “EL BOLETÍN” qəzetinin onlayn nəşrində “Azərbaycan işğaldan azad edilmiş ərazilərini yüksək texnologiyalar zonasına çevirir” sərlövhəli məqalə dərc edilib.

AZƏRTAC xəbər verir ki, nəşrdə Vətən müharibəsi bitdikdən sonra “Azərbaycan Respublikasının işğaldan azad edilmiş ərazilərinin 2021-2025-ci illər üzrə bərpası və dayanıqlı inkişafı” Dövlət Proqramının həzırlanması barədə məqalə dərc edilir, bu məqsədlə müəyyən vəsaitin ayrıldığı qeyd olunur.

İspan nəşri diqqətə çatdırır ki, beş ildən sonra investisiyalar xarici sərmayələr hesabına artım perspektivi ilə 5,2 milyard dollara çatacaq, investorlar arasında Avropa

Yenidənqurma və İnkişaf Bankı və Dünya Bankı da var.

Qəzet oxucularına logistika əlaqələrinin bərpası ilə bağlı planlaşdırılan layihələr, həmçinin azad olunmuş ərazilərdə inşa olunacaq üç hava limanı barədə də məlumat verir. Qeyd olunur ki, işğaldan azad edilmiş ərazilərdə logistika əlaqələrinin qurulması və inkişafı üçün yaxşı imkanlar var: “Azərbaycan Hökumətinin əsas məqsədlərindən biri də bu ərazilərdə “yaşıl enerji zonası”nın yaradılması və enerji təhlükəsizliyinin təmin olunmasıdır. Yaşıl energetika zonasının yaradılması prosesi artıq başlayıb”.

İspan nəşri yüksək texnologiyalı yaşayışın şəhərsalma işində də nəzərə alınacağını yazır: “Azərbaycanın işğaldan azad edilmiş ərazilərində şəhərlər və kəndlər

dünyanın ən qabaqcıl texnologiyaları tətbiq olunmaqla “ağıllı şəhər” və “ağıllı kənd” konsepsiyası əsasında yenidən qurulacaq. İlk “ağıllı kənd”in Zəngilan rayonunun Üçüncü Ağalı yaşayış məntəqəsində yaradılacaq”.

Diqqətə çatdırılır ki, bu layihələr Azərbaycanın işğaldan azad edilmiş şəhər və kəndləri bölgənin ən inkişaf etmiş ərazilərindən birinə çevirmək niyyətini nümayiş etdirir. Yaşıl enerji zonasının və “ağıllı kənd”lərin yaradılması davamlı iqtisadi inkişaf üçün mühüm imkanlar yaradacaq. Logistika əlaqələrinin bərpası və işğaldan azad edilmiş ərazilərdə hava limanlarının tikintisi ticarət əlaqələrinin inkişafına mühüm töhfə verəcək və bölgənin turizm imkanlarından tam istifadə edilməsi üçün əlverişli mühit yaradacaq.

İtaliya mətbuatı Prezident İlham Əliyevin “CNN Türk” telekanalına müsahibəsini geniş işıqlandırır

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin “CNN Türk” televiziya kanalına müsahibəsi İtaliyanın “Kmetro0”, “Eurasianews” və “Agenzia Nova” kimi kütləvi informasiya vasitələri tərəfindən geniş işıqlandırılıb.

AZƏRTAC-ın verdiyi xəbərə görə, “Prezident İlham Əliyev: Ermənistan Azərbaycanın ərazi bütövlüyünü tanımağa hazırdırsa, bölgəyə sülh gələcək” sərlövhəli yazılarda qeyd olunur ki, “CNN Türk”ə müsahibəsində dövlətimizin başçısı Azərbaycanın ərazi bütövlüyünün bərpası və Ermənistanın hərbi işğalına son qoyulması üçün görülmüş tədbirlərdən, ikinci Qarabağ müharibəsi və onun nəticələrindən, müharibədən sonra bölgədəki vəziyyətdən, bölgədə uzunmüddətli sülhün təmini və buna nail olmaq üçün atılacaq addımlardan bəhs edib.

Yazılarda Prezident İlham Əliyevin müsahibədəki fikirlərinə geniş şəkildə istinadlar olunub. Habelə yazılarda Azərbaycan Prezidentinin müsahibəsində bir nömrəli hədəfin Qarabağın və Şərqi Zəngəzurun azad edilməsi, bunun tarixi bir missiya olduğunu və bütün güclərin səfərbər edildiyini vurğuladığı qeyd olunub. “Bütün bu illər ərzində deyirdim ki, nəyin bahasına olursa-olsun biz torpaqlarımızı azad etməliyik və edəcəyik. Sadəcə olaraq, bunu düzgün anda etməli idik və etdik, səhvə yol verə bilməzdik. Çünki bu, tarixi məsuliyyətdir və ona görə zamanında atılan addımlar belə nəticəyə gətirib çıxardı. Xalqın barışmaz ruhu, əlbəttə ki, əsas amillərdən biridir. Çünki biz Qarabağı unutmadıq. Hətta Qarabağı görməyən və çadır şəhərciklərində doğulan uşaqlar da bir arzu ilə, bir amalla yaşayırdılar ki, getsinlər, öz torpağına qayıtsınlar. Ölümə gedənlər məhz onlar kimi minlərlə gənc olmuşdur”, - deyərək məqalədə dövlətimizin başçısının sözlərinə yer verilib.

Məlumatlarda, həmçinin müsahibədə Prezident İlham Əliyevin Ordumuzun gücləndirilməsi, silah, texnika, təchizat məsələlərinin də əsas amillərdən olduğunu qeyd etdiyi vurğulanıb. “Son illərdə ən çağdaş texnologiyaya əsaslanan silahlar alındı və Ordumuzun peşəkarlığı artdı. Çünki silahlar, texnologiya, əlbəttə, bir çox məsələləri həll edir. Ancaq yerində torpağı alan, bayrağı sancan əsgərdir. Əgər o, döyüşə həvəsə gəlmirsə, heç bir silah sənə kömək edə bilməz. Bu amillər bizi Qələbəyə apardı”, - deyərək Prezident İlham Əliyevin sözlərinə istinad edilib.

Yazılarda bildirilib ki, müsahibədə Azərbaycan Prezidenti ölkənin gecə-gündüz bu hədəfə doğru getdiyini və ona çatdığını bəyan edib. Bu xüsusda dövlətimizin başçısının fikirlərinə istinadən qeyd olunub: “İndi yeni hədəflər ortadadır. Bu hədəflər Qələbəni, Zəfəri möhkəmləndirmək, Azərbaycanın təhlükəsizliyini təmin etmək, azad olunmuş torpaqları yenidən qurmaq və Ermənistanın reваншіst qüvvələrinin baş qaldırmasına imkan verməkdir”.

Məlumatlarda dövlətimizin başçısının bölgədəki sülhə təhdidlərdən bəhs etdiyi və bu xüsusda qeyd olunub: “Ermənilər orada yüz minlərlə mina basdırıb. Müharibə başa çatandan sonra - 10 noyabr tarixindən bu günə qədər 150-dən çox mülki şəxs və hərbi minaya düşərək ya həlak olub, ya da ki, öz sağlamlığını itirib. Ona görə minatəmizləmə işi getməlidir və gədir. Ermənistan bəzə minaların xəritələrini də vermirlər və son mərhələdə verilən xəritələrin dəqiqliyi cəmi yüzdə iyirmi beş faizdir. Yeni, burada da özlərini qeyri-səmimi aparırlar. Biz insanların həyatını risk altına ata bilmərik. Ona görə azad edilmiş torpaqlarda - Qarabağda və Şərqi Zəngəzurdakı indi həm minalardan təmizləmə işləri, eyni zamanda, infrastruktur işləri sürətlə gedir”.

Yazılarda Prezident İlham Əliyevin, həmçinin Rusiyadan gözlənilən üçtərəfli Bəyanatın bütün müddəalarının yerinə yetirilməsi olduğunu vurğuladığı qeyd edilib: “Çünki bu üçtərəfli Bəyanatı Azərbaycan, Rusiya və Er-

mənistan rəhbərləri imzalamışlar və onların böyük qismi artıq gerçəkləşib. Amma bəzi məsələlər var ki, hələ də açıqdır. Gözləntimiz bundan ibarətdir. Rusiya Azərbaycanın qonşusu və Ermənistanın yaxın müttəfiqi kimi, əlbəttə, bu bölgədə xüsusi rol oynayır. Bu, təbiidir. Ümid edirik ki, Rusiya bundan sonra da bu bölgənin təhlükəsizliyi üçün öz səylərini əsirgəməsin və uzunmüddətli sülhü təmin etmək üçün addımlar atsın. Eyni zamanda, bizim gözləntimiz odur ki, Rusiya Ermənistanı silahlandırmasın. Biz bu məsələni Rusiya tərəfinə çatdırmışıq. Bu, bizi narahat edir. Müharibə başa çatıb. Yeni, erməni xalqı da bu vəziyyətlə barışıb. Erməni rəhbərliyi də məğlubiyyətlə barışıb və Ermənistanda keçirilmiş son parlament seçkiləri bunu göstərdi. Tarixdə görünməmiş bir mənzərədir ki, məğlub edilmiş rəhbərlik, yenidən xalqdan səs alır. Belə olan halda, əlbəttə ki, Ermənistanı silahlandırmaq heç bir məntiqə sığmır. Biz hələ ki, bunu görmürük, müşahidə etmirik. Amma Rusiya tərəfindən bəzi açıqlamalar oldu. Bir neçə gün bundan əvvəl Rusiya müdafiə naziri Ermənistan müdafiə naziri ilə görüş zamanı söyləmişdir ki, Ermənistan Rusiya silahlarının göndərilməsi prosesi başlamışdır. Bu, çox narahat edici bir məsələdir”.

Dövlətimizin başçısının sözlərinə geniş yer verilən məqalələrdə qeyd olunub ki, Prezident İlham Əliyev müsahibəsində Xankəndidə Rusiyanın sülhməramlı missiyasının nəzarəti altında olan ərazinin indi təhlükəsiz ərazi olmasını, eyni zamanda, Ermənistanla sərhəddə də vəziyyətin bəzən narahatlıq doğurduğunu, amma ümumilikdə sabit olduğunu bəyan edib. Azərbaycan Prezidenti deyib: “Ona görə, əlbəttə, biz istəyirik ki, Rusiya bu məsələdə bizim narahatlığımızı nəzərə alsın. Çünki nə qədər silahlar verilsə də, yenə də güclər nisbəti dəyişməyəcək. Çünki son 30 il ərzində Rusiya Ermənistanla milyardlarla dollar dəyərində pulsuz-parasız silahlar verib, onların bir qismi indi bizim Hərbi Qənimətlər Parkında dağılmış muzey eksponatları kimi sərgilənir, buna baxmayaraq, Ermənistan ordusu tamamilə darmadağın edilib. Biz ordumuzun silahlanmasına nə qədər lazımdır, o qədər də vəsait ayıracağıq və bunu edirdik. Sadəcə, hesab edirik ki, artıq müharibə bitdi, buna ehtiyac yoxdur. Bölgənin yenidən silahlandırılması prosesinə biz təşəbbüskar olmamışıq və deyilik. Ümid edirik ki, digər tərəflərlə də buna uyğun addımlar atacaqlar”.

Habelə yazılarda dövlətimizin başçısının müsahibəsində Laçın dəhlizi ilə Rusiya sülhməramlı qüvvələrinin nəzarətində olan bölgələrdə baş verən hadisələrin də izləndiyini bildirdiyi qeyd edilib: “Xankəndiyə gedən avtomobillərin sayını dəqiqliyi ilə bilir ki, Bu yaxınlarda bizim mətbuatda bu məsələ ilə bağlı açıqlama verildi, o cümlədən göstərildi ki, son bir ay ərzində - iyulun 11-dən avqustun 8-dək təqribən 5 minə yaxın insan Xankəndidən Ermənistan tərəfinə gəldi və qayıtmadı. Yeni, oradan 20 min insan çıxdı və 15 min insan oraya girdi. Deməli, biz insanların sayına qədər bilirik”.

Məlumatlarda Azərbaycanla Ermənistan arasında sülhün şərtlərinə münasibətdə dövlət başçısının Azərbaycanın Ermənistanla sülh müqaviləsi imzalanmasını istədiyini vurğuladığı bildirilib. “Ermənistan və Azərbaycan bir-birlərinin ərazi bütövlüyünü tanırsınlar və sərhədlərin delimitasiyası, yeni, müəyyən edilməsi prosesi də başlasın. Ancaq bu günə qədər Ermənistandan müsbət cavab almamışıq. Belə görünür ki, Ermənistan buna hazır deyil, ya da bunun əleyhinədir. Mən söylədim ki, bu, böyük yanlışlıq olar və onlar özləri də peşman olacaqlar. Çünki biz bu təklifi masa üzərində əbədi saxlamalı deyilik. Əgər buna etiraz edirlərsə, açıq sözləşsələr ki, onlar Azərbaycanla sülh müqaviləsi imzalamaq istəyirlər. Belə olan halda biz də öz siyasətimizi buna uyğun şəkildə aparacağıq. Əgər Ermənistan buna hazırdırsa, əgər Azərbaycanın bütün dünya tərəfindən tanınan ərazi bütövlüyünü tanımağa hazırdırsa, onda əlbəttə ki, bölgəyə uzunmüddətli sülh gələcək. Biz bunu istəyirik və eyni zamanda, buna nail olmaq üçün indi konkret təkliflər də masa üzərindədir. Yolların açılması, Zəngəzur dəhlizinin yaradılması, bütün ticarət əlaqələrinin bərpası, yeni Cənubi Qafqazda uzun fasilədən sonra sülhün təmin edilməsi bizim maraqlarımıza cavab verir. Hesab edirəm ki, Ermənistanın da maraqlarına cavab verir. Çünki Zəngəzur dəhlizi onların da maraqlarına xidmət edəcək. Onlar da dəmir yolu ilə həm İranla, həm Rusiya ilə əlaqə yarada bilərlər. Bu günə qədər bu əlaqə yoxdur və onlar üçün də yeni fərsətlər ortaya çıxacaq”, - deyərək Prezident İlham Əliyevin sözlərinə yer verilib.

Yazılarda Prezident İlham Əliyevin “Əlbəttə, bu dəhlizin açılması bir çox məqsədlərə, hədəflərə xidmət göstərir. Azərbaycanla Türkiyə yeni bir nəqliyyat layihəsi ilə birləşəcək. Bildiyiniz kimi, dörd il bundan əvvəl Bakıda Bakı-Tbilisi-Qars dəmir yolunun rəsmi açılış mərasimi olmuşdur. Biz bu dəmir yolu sayəsində Türkiyə ilə birləşdik. Zəngəzur dəhlizi isə ikinci bir birləşmə istiqaməti olacaq. Beləliklə, bizim üçün yeni fərsətlər ortaya çıxacaq. Eyni zamanda, Azərbaycan öz ayrılmaz hissəsi olan Naxçıvan Muxtar Respublikası ilə də dəmir yolu ilə birləşəcək. Eyni zamanda, biz tələb edirik ki, avtomobil yolu da çəkilsin - Ermənistanın nəzarəti altında olan Qərbi Zəngəzur ərazisində, Mehri bölgəsində. Çünki bu da mütləq lazımdır”, - deyərək bildirdiyi qeyd olunur. Habelə, “Ermənistan buna etiraz edir. Son günlərə qədər Zəngəzur dəhlizinin açılmasına etiraz etmişdi. Sadəcə olaraq, bir neçə gün bundan əvvəl orada bir müsbət fikir ortaya çıxdı ki, onlar da etiraz etmirlər. Ancaq Zəngəzur dəhlizinin tam fəaliyyəti üçün həm dəmir yolu, həm avtomobil yolu olmalıdır. Biz Bakıda avtomobilə əyləşib oradan rahatlıqla Türkiyəyə və Naxçıvana keçə bilərik”, - kimi fikirlərinə yer verilib.

Məlumatlarda, həmçinin dövlətimizin başçısının Ermənistanda ifrat millətçilik, türköfobiya, azərbaycanofobiya, islamofobiyanın insanların və hakim dairələrin beyinlərini zəhərlədiyini, onların bunu istəsələr də, dilə gətirə bilmədiklərini vurğuladığı qeyd olunub. “Ermənistanda cəmiyyət və hakimiyyət təbii ki, indi çox çətin bir psixoloji durumdadır. Çünki onların otuz il ərzindəki ideoloji sütunları darmadağın edildi, mitologiya darmadağın edildi. Erməni ordusunun “müəzzər ordu” olması biz 44 gün ərzində yerlə bir etdik. Onların ərazi iddiaları məhv edildi”, - deyərək Prezident İlham Əliyevin sözlərinə istinad edilib.

Yazılarda Azərbaycan Prezidentinin Zəngəzur dəhlizinin Avrasiyanın yeni bir nəqliyyat layihəsinə çevrilmə imkanlarına münasibətdə “Biz bunu artıq təşəbbüs olaraq ortaya qoymuşuq. Bu dəhlizə Zəngəzur dəhlizi adını da biz qoymuşuq. Artıq bu, beynəlxalq leksikona da daxil edilibdir. Mən bilirəm ki, Avropa İttifaqı bu məsələyə də çox müsbət yanaşır. Bu yaxınlarda Avropa İttifaqı Şurasının Prezidenti cənab Şarl Mişel Bakıda olarkən bu məsələ ilə bağlı biz geniş fikir mübadiləsi apardıq və onlar da təbii ki, bu layihəni çox dəstəkləyirlər”, - deyərək qeyd etdiyi bildirilib. “Yeni, bu, həm Türkiyə, həm Azərbaycan, həm bölgə üçün və o cümlədən Ermənistan üçün də yeni fərsət olacaq. Mən artıq dedim, onlar Rusiya və İranla bu dəmir yolu ilə bağlantı yarada bilərlər. Çünki Ermənistan-İran dəmir yolunun inşası bəlkə də 20 il müzakirə edilən bir məsələdir. Amma hələ ki, ortalıqda bir şey yoxdur. Çünki bu layihə təqribən ən azı 3 milyard dollar tələb edir. Ancaq Naxçıvan ərazisində, - Naxçıvan ilə İran arasında artıq dəmir yolu xətti var, - istifadə edə bilərlər”, - deyərək Prezident İlham Əliyevin sözlərinə yer verilib.

Bildirilib ki, Azərbaycan Prezidenti digər ölkələrin də bu təşəbbüsə qoşulmalarına ümid etdiyi və bu xüsusda “Biz bu formatı

Eurasia News
News agency & Current Affairs

Navigation

Azerbaijan

Published on agosto 16th, 2021 | by Eurasia News

Il Presidente Ilham Aliyev: se l'Armenia è pronta a riconoscere l'integrità territoriale dell'Azerbaijan, nella regione arriverà la pace

dəstəkləyirik və ümid edirik ki, digər ölkələr də buna qoşulacaqlar. Mən bilərəm ki, Gürcüstan tərəfi buna hazır deyil. Çünki Gürcüstanla Rusiya arasında diplomatik münasibətlər yoxdur. Bu, Gürcüstanın mövqeyidir, biz bu mövqeyə hörmətlə yanaşmalıyıq. Amma buna baxmayaraq, regional işbirliyi, sabitliyin təmin olunması və gələcəkdə müharibə riskinin sıfır endirilməsi üçün bölgə ölkələri arasındakı əlaqələr çox önəmlidir. Burada konkret layihələr də müzakirə oluna bilər. Çünki bu, sadəcə olaraq, siyasi təşəbbüs deyil. Burada, ilk növbədə, Zəngəzur dəhlizinin və digər yolların açılması, - çünki tək Zəngəzur dəhlizindən söhbət getmir, - bizim Ermənistanla digər nəqliyyat layihələrimiz ola bilər. Ondan sonra ticarət əlaqələrinin bərpası, Cənubi Qafqazda uzunmüddətli sülhün təmin edilməsi. Yeni, bütün bunlar çox önəmli məsələlərdir. Çünki biz artıq öz tarixi missiyamızı yerinə yetirdik. Bizə yeni müharibə lazım deyil”, - deyərək qeyd etdiyi vurğulanıb.

Yazılarda habelə Prezident İlham Əliyevin Qarabağda yaşayan erməni əsilli Azərbaycan vətəndaşlarının Azərbaycan cəmiyyətinə inteqrasiyasından bəhs etdiyi qeyd olunur. Dövlət başçısının “Rusiya sülhməramlı missiyasının nəzarətində olan ərazidə yaşayan erməniləri biz yolunu azmış Azərbaycan vətəndaşları sayırıq. Onların sayı o qədər də çox deyil. Dəqiq məlumata görə, 25 minin altındadır. Əlbəttə ki, onlar da Azərbaycan cəmiyyətinə inteqrasiya olunmalıdır. Azərbaycan çoxmillətli, çoxkonfessiyalı ölkədir və burada bir çox xalqlar yaşayır, bir ailə kimi yaşayır, o cümlədən ermənilər də yaşayır. Bu gün Bakıda erməni də var”, - kimi sözlərinə istinad olunub.

Məlumatlarda Prezident İlham Əliyevin müsahibəsində Bakıda təmir edilmiş erməni kilsəsinə münasibətdə “O, şəhərin mərkəzində yerləşir və əgər oraya kimsə gətse görür ki, orada 5 minə yaxın erməni kitabı var. Amma bizim məscidlərimizə nə etdilər? Müqayisə üçün deyim ki, 60-dan çox məscidimizi yerlə bir etdilər. Ona görə bu gün Xankəndidə və ətraf kəndlərdə yaşayan ermənilər də bizim cəmiyyətimizə mütləq inteqrasiya edilməlidir, onlar üçün bu, daha böyük fərsətlər yaradacaq. Ümumilikdə Cənubi Qafqazda Azərbaycan, Gürcüstan, Ermənistan arasındakı üçtərəfli əlaqələrin yaradılması üçün ilkin addımlar atılmalıdır, biz buna hazırıq” - vurğuladığı bildirilib.

Yazılarda aşağıdakı keçidlərdən tanış olmaq mümkündür:

<https://kmetro0.it/2021/08/16/il-presidente-ilham-aliyev-se-larmeria-e-pronta-a-riconoscere-lintegrita-territoriale-dellazerbaigian-nella-regione-arrivera-la-pace/>

<https://www.eurasianews.it/-/2021/08/16/presidente-ilham-aliyev-larmeria-pronta-riconoscere-lintegrita-territoriale-dellazerbaigian-nella-regione-arrivera-la-pace/>

<https://www.agenzianova.com/a/6-11beff6c98c87.00765236/3568409/2021-08-16/azerbaigian-presidente-aliyev-pace-possibile-se-armenia-riconosce-lintegrita-del-paese>

<https://www.agenzianova.com/a/611bf005352305.03802553/3568410/2021-08-16/azerbaigian-presidente-aliyev-pace-possibile-se-armenia-riconosce-lintegrita-del-paese-2>

Avqustun 19-da Yeni Azərbaycan Partiyası Şamaxı rayon təşkilatının videoformatda IX hesabat konfransı keçirilib. Əvvəlcə Azərbaycan dövlətinin qurucusu, Yeni Azərbaycan Partiyasının yaradıcısı ulu öndər Heydər Əliyevin və torpaqlarımızın azadlığı uğrunda canlarından keçən şəhidlərimizin əziz xatirəsi bir dəqiqəlik sükutla yad edilib.

qeyd etdi ki, Azərbaycan Respublikasının Prezidenti, Müzəfər Ali Baş Komandan cənab İlham Əliyev 44 günlük Vətən müharibəsində möhtəşəm Zəfərimizlə Azərbaycanı dünyaya qalib ölkə kimi təqdim etdi.

B.Abbasov daha sonra qeyd

Gündəliyə uyğun olaraq Yeni Azərbaycan Partiyası Şamaxı rayon təşkilatının sədri Bəxtiyar Abbasov hesabat məruzəsi ilə çıxış edib. O, tədbirlər planına uyğun olaraq hesabat dövrü ərzində görülmüş işlərdən, partiya üzvlərinin ictimai-siyasi proseslərdəki aktiv iştirakından geniş bəhs edib. Ulu öndər Heydər Əliyevin siyasi kursunun yeni dövrün tələblərinə uyğun davam etdirilməsi sayəsində Azərbaycanın qazandığı möhtəşəm uğurlardan danışan B. Abbasov

etdi ki, hazırda YAP Şamaxı rayon təşkilatının 85 ərazi ilk partiya təşkilatı öz sıralarında 8126 üzvü birləşdirir. Onlardan 4350 nəfəri qadın, 4071 nəfəri isə gənclərdir. Sonra Yeni Azərbaycan Partiyası Şamaxı rayon təşkilatının Nəzarət Təf-

YAP Şamaxı rayon təşkilatının IX hesabat konfransı keçirilib

tiş Qrupunun sədri Anar Osmanovun hesabat məruzəsi dinlənilib.

Müzakirələr zamanı Şamaxı Rayon İcra Hakimiyyətinin başçısı Tahir Məmmədov, Milli

Məclisin deputatı Tamam Cəfərova, rayon Ağsaqqallar Şurasının sədri Mayıl Alcanov, Pedagoji Universitetin Şamaxı filialının direktoru Tünzalə Yusifova, YAP Şamaxı rayon təşkilatı idarə heyətinin üzvü, Şamaxı Dövlət Regional Kollecinin direktoru İlham Vəliyev, rayon təşkilatının Gənclər Birliyinin sədri

uyğun olaraq yeniləşmə, təkmilləşmə gələcəyə daha böyük inamla addımlamağa əsas verir. Ulu öndər Heydər Əliyevin siyasi kursunu uğurla davam

etdirən dövlət başçısı, partiya-mızın Sədri cənab İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə həyata keçirilən islahatlar Azərbaycanın qarşısında daha geniş imkanlar açır. Bütün bu uğurlar möhkəm

Nuranə Məmmədova hesabat dövrü ərzində görülmüş işlərdən geniş bəhs ediblər.

Konfransda çıxış edən Yeni Azərbaycan Partiyası Mərkəzi Aparatının Təşkilat şöbəsinin müdiri Əhliman Tağıyev bildirib ki, dövrün, zamanın tələbinə

təmələ əsaslanan siyasətin son 18 ildə cənab İlham Əliyev tərəfindən uğurla davam etdirilməsinin məntiqi nəticəsidir və bu uğurların əldə olunmasında Yeni Azərbaycan Partiyasının üzvlərinin də xidmətləri danılmazdır.

Ə.Tağıyev çıxışının sonunda YAP Şamaxı rayon təşkilatına gələcək fəaliyyətində uğurlar arzulayıb. Yeni Azərbaycan Partiyası Şamaxı rayon təşkilatının hesabat dövrü ərzindəki fəaliyyəti qənaətbəxş qiymətləndirilib.

Iqtisad elmləri doktoru, Sankt-Peterburq Dövlət Universitetinin professoru Stanislav Tkaçenko "Caliber" analitik mərkəzinə müsahibəsində Zəngəzur dəhlizi məsələsi ilə bağlı maraqlı məqamlara toxunub. Müsahibəni oxucularımıza təqdim edirik.

- Sizcə, Zəngəzur dəhlizinin açılması baxımından Azərbaycanın qarşısında hansı məqsəd və vəzifələr durur?

- Tarixən ticarət yolları və nəqliyyat arteriyaları milli iqtisadiyyatın inkişafına olan ümidləri və dövlətlərarası əməkdaşlıqda yeni imkanları təcassüm etdirdi. Bildiyiniz kimi, divarlar düşmədən dövlətlər arasında qurulmur. Ancaq bu nəzəri baxımdan belədir. Zəngəzur dəhlizi layihəsinin praktiki həyata keçirilməsi ilə bağlı Azərbaycanın mövqeyini nəzərə alaraq, ilk növbədə, ölkənin vahid milli iqtisadi kompleksinin inkişafı üçün əhəmiyyətini qeyd etmək lazımdır. Hətta bazar iqtisadiyyatı şəraitində dövlət orqanları nəqliyyat da daxil olmaqla infrastrukturun inkişafı ilə məşğul olmalıdır. Bu, iş xərclərini azaldır və sadə vətəndaşlar üçün sadə səyahət şəraiti yaradır, bütün iqtisadi aktyorlar üçün imkanları bərabərləşdirir. Azərbaycanın iki hissəsinin indiyə qədər etibarlı quru rabitəsinə malik olmadığı vəziyyət qəbul edilməzdir. Ona görə də, Zəngəzur dəhlizini açmağın əsas məqsədini onilliklərdir həllini tapmayan, çoxdan vaxtı keçmiş bu problemi həll etmək arzusunda görürəm. Bu layihə Azərbaycan dövlətçiliyinin qurulmasının mühüm elementi kimi qəbul edilə biləcək tarixi əhəmiyyətə malikdir.

Stanislav Tkaçenko: "Zəngəzur dəhlizi region ölkələrinin iqtisadi və ticari əməkdaşlığını genişləndirəcək"

Tikinti zamanı həll olunan bir çox tətbiqli vəzifələr içərisində Azərbaycanla Ermənistan arasında iş əlaqələrinin qurulmasını xüsusi olaraq qeyd edərdim. Onilliklərdir davam edən münaqişə sona yaxınlaşır, iki ölkənin hərbiçiləri və diplomatları uzun bir sülh yolunun son hissəsini keçməli olacaqlar. Belə çətin bir vaxtda ən faydalı məsləhətlərdən biri budur: Danışıqlar zamanı bölünəcək "tortu" artırın! Yeni, danışıqların gündəliyini genişləndirin ki, tərəflər əsas güzəştlər etmək, əsas maraqlarını müdafiə etmək və ikinci dərəcəli maraqlara arxa plana keçirmək üçün daha çox imkan əldə etsinlər. İki dövlətin siyasətçiləri və diplomatları, Zəngəzur dəhlizi layihəsini əməkdaşlıq təcrübəsinin toplanacağı platformalardan biri olaraq istifadə edərək, sülh yolunu tamamlamaq üçün kifayət qədər ağıl və təcrübəyə malikdirlər.

- Regional iqtisadi əməkdaşlığın inkişafında və ölkələr arasında işgüzar əlaqə-

lərin möhkəmlənməsində Zəngəzur dəhlizinin açılmasının əhəmiyyəti nədir?

- Zəngəzur Dəhlizi layihəsi bir neçə qiymətləndirmə tərəzisində malikdir. Cənubi Qafqazdakı münasibətlər baxımından, uzun illərdir bloka düşmüş Azərbaycan, Ermənistan və Gürcüstan, eləcə də İran və Türkiyə arasında insanların səyahət və mal daşınması imkanlarının bərpasına kömək edəcək. Bölgənin təkcə artan iqtisadiyyatı deyil, həm də böyük bir turizm potensialı var. Etibarlı nəqliyyat damarları olmadan bu potensialın istifadəsi son dərəcə çətindir.

Daha geniş perspektivlərdən baxsaq, uğurlu olarsa, yeni nəqliyyat dəhlizinin imkanları Avrasiya iqtisadi ittifaqı ölkələri ilə əməkdaşlığı genişləndirərək Rusiya və Türkiyədən, eləcə də Yaxın Şərq dövlətlərindən faydalana biləcək. Yalnız Rusiya ilə Türkiyə arasında illik ticarət dövriyyəsi 30 milyard dollara yaxınlaşır və gələcəkdə iki dövlət ticarətin 100 milyard dollara çatdırılmasını gözləyir. Beləliklə, söhbət Rusiya ilə Türkiyə, Suriya, Misir və Fars körfəzi ölkələri arasında milyonlarla ton yükün daşınmasından gedir. Bu ticarət axınının əhəmiyyətli bir hissəsi Zəngəzur dəhlizi vasitəsilə yönəldilə bilər.

- Zəngəzur Dəhlizi layihəsinin həyata keçirilməsinin Ermənistanın özü üçün hansı üstünlükləri var? Tam gücü ilə

fəaliyyət göstərməsi üçün həm dəmir yolu, həm də magistral yolun yaradılmasının zəruriliyini necə qiymətləndirirsiniz?

- Ermənistan layihənin əsas faydalanıcılarından biridir. Onun həyata keçirilməsi, 30 ildən çox davam edən bu dövlətin nəqliyyat blokadasının aradan qaldırılması istiqamətində əhəmiyyətli bir addım atmağa imkan verəcək, iqtisadi artım və xarici investisiyaların axını üçün perspektivlər açacaqdır. "Nəqliyyat dəhlizi" fenomeninin müasir anlayışına avtomobil və dəmir yolu əlaqələri, logistika infrastrukturunu (otellər, benzin və elektrik yanacaq doldurma məntəqələri, gömrüklər, malların daşınması üçün terminalar) kimi elementlər daxildir. Bütün bunlar həm də dəhliz marşrutu boyunca bir neçə hava limanı və vertolyot meydançasının inşası ilə müşayiət olunmalıdır. Dəhlizin bütün marşrutu üzrə səyahət üçün vizasız və ya sadələşdirilmiş viza rejiminin yaradılması da arzuolunandır.

Beləliklə, Zəngəzur dəhlizinin inşaatçılığı uzun illər ərzində nəhəng bir fəaliyyət sahəsi açılır. Amma bu layihənin uğurla həyata keçirilməsinin əsas şərti siyasi iradənin və diplomatik bacarıqların olmasıdır. Əminəm ki, regional dövlətlərdə bunlar var.

Tərcümə - Elçin Bayramlı

“Yeni Azərbaycan Partiyası ötən illər ərzində böyük inkişaf yolu keçib”

YAP Sabirabad rayon təşkilatının IX hesabat konfransı keçirilib

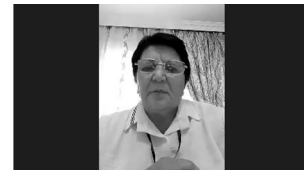
Avqustun 19-da Yeni Azərbaycan Partiyası Sabirabad rayon təşkilatının videoformatda IX hesabat konfransı keçirilib. Əvvəlcə müasir müstəqil Azərbaycan dövlətinin qurucu,

Yeni Azərbaycan Partiyasının yaradıcısı, ulu öndər Heydər Əliyevin və torpaqlarımızın azadlığı uğruna,

liderimiz Heydər Əliyevin qurucusu olduğu Yeni Azərbaycan Partiyasının ötən illər ərzində böyük inkişaf yolu keçdiyini bildirib. O qeyd

edib ki, fəaliyyət göstərdiyi 29 il ərzində partiyamız möhtəşəm uğurlara imza atıb, Prezident İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə YAP Cənub

da şəhid olan Vətən oğullarının əziz xatirəsi bir dəqiqəlik sükutla yad edilib. Konfransın gündəliyi təsdiqləndikdən sonra YAP Sabirabad rayon təşkilatının

sədri Məleykə Ağayeva hesabat məruzəsi ilə çıxış edib. M.Ağayeva Yeni Azərbaycan Partiyasının Azərbaycan tarixinin son dərəcə ağır və keşməkeşli günlərində, ölkənin ciddi sınaqlara məruz qaldığı bir dövrdə ulu öndər Heydər Əliyevin rəhbərliyi altında Azərbaycan ziyalılarının təşəbbüsü və fəal iştirakı ilə yarandığını bildirib. Məruzədə qeyd olunub ki, ulu öndər Heydər Əliyev dühasının zəngin siyasi və dövlətçilik təcrübəsinə əsaslanan Yeni Azərbaycan Partiyası ölkəmizdə ən güclü, ən monolit siyasi təşkilatdır və ictimai nüfuzuna görə onunla müqayisə edilə biləcək siyasi partiya mövcud deyildir.

Vurğulanıb ki, YAP Sabirabad rayon təşkilatı öz fəaliyyətini partiya rəhbərliyinin

təvsiyə və tapşırıqlarına uyğun qurub. Rayon təşkilatı özündə 94 ərazi ilk partiya təşkilatını birləşdirir. Hazırda rayon üzrə partiya üzvlərinin sayı 12052 nəfər təşkil edir ki, onların 4338 nəfəri qadın, 4848 nəfəri gənclərdir. Sonra YAP Sabirabad rayon təşkilatının Nəzarət-Təftiş Qrupunun sədri Cavid

bi Qafqazın ən böyük siyasi qüvvəsinə çevrilib. Ə.Tağıyev vurğulayıb ki, YAP yeniliklərə böyük önəm verən

Cavadovun hesabatı dinlənilib.

Müzakirələr zamanı YAP Sabirabad rayon təşkilatı İdarə Heyətinin üzvü, Sabirabad Rayon İcra Hakimiyyətinin başçısı Siraqəddin Cəbbarov, Milli Məclisin Səhiyyə komitəsinin sədri Əhliman Əmiraslanov, YAP İdarə Heyətinin üzvü, Milli Məclisin deputatı Ramin Məmmədov, rayon təşkilatının Şura üzvü, əməkdar mədəniyyət işçisi Şükufə Əsgərova, rayon təşkilatının Gənclər Birliyinin sədri Vəris Rüstəmov çıxış edərək təşkilatın hesabat dövrü ərzindəki fəaliyyətinə münasibət bildiriblər.

Konfransda çıxış edən YAP Mərkəzi Aparatının Təşkilat şöbəsinin müdiri Əhliman Tağıyev ümummilli

partiyadır və bu baxımdan partiyanın VII Qurultayında mühüm qərarlar qəbul olunub. YAP Mərkəzi Aparatının Təşkilat şöbəsinin müdiri yeni mərhələdə partiyanın yerli təşkilatlarının üzərinə düşən vəzifələrdən ətraflı şəkildə bəhs edib, YAP Sabirabad rayon təşkilatının fəaliyyətinə uğurlar arzulayıb.

Qeyd edək ki, YAP Sabirabad rayon təşkilatının hesabat dövründəki fəaliyyəti qənaətbəxş qiymətləndirilib.

AÇIQLAMA: “Prezident Ermənistan tarix dərəsi keçdi”

“Artıq həftələrdir ki, Ermənistan həm Kəlbəcər, həm də Naxçıvan istiqamətində atəş açıb və sərhəddə atəşkəsi pozur”. Bunu SİA-ya açıqlamasında Bakı Politoloqlar Klubunun rəhbəri Zaur Məmmədov bildirib.

Onun sözlərinə görə, Qarabağda rus sülhməramlıların nəzarətində olan ərazilərdə kifayət qədər ciddi təxribatlar törədilir: “Bu fonda Azərbaycan Prezidenti cənab İlham Əliyevin məhz Laçın və Kəlbəcər istiqamətinə səfər etməsi, təbii ki, çox vacib məqamları əks etdirir. Səfər əsnasında cənab Prezidentin Ermənistan və onun havadarlarına vacib ismarıcları oldu. Prezident Ermənistan tarix dərəsi keçdi. Bu, əslində, ermənilərə ismarıcları olmalıdır ki, Qarabağın dağlıq hissəsi ilə bağlı öz məsuliyyətsiz bəyanatlarını davam etdirəcəksinizsə, o zaman biz tarixi Azərbaycan torpaqlarını yalnız yadımıza salmayacağıq. Tarixi Azərbaycan torpaqlarının geriyyə qaytarılması üçün lazımı addımlar nədən ibarətdirsə hamısını həyata keçirəcəyik. Ermənilər Göyçənin, Zəngəzurun tarixinə nəzər yetirsin. O torpaqları SSRİ-yə Ermənistan daxil olarkən kimə məxsus olduğunu başa düşsün. Bu kimi təxribatlara yol verməsin təbii ki, Ermənistan və havadarları çox yaxşı bilirlər ki, tarixi

ədalət gec-tez bərpa olunacaq. Elə Azərbaycan tarixi torpaqları ilə bağlı ədalətin bərpa ediləcəyi günlərin uzaq olmamasını ermənilər yaxşı bilir. Biz indiki halda Ermənistan və qonşu ölkələrlə məhz regional mehriban qonşuluq platforması təklif edirik. Post müharibə dövründəki Azərbaycanın təkliflərindən geosiyasi və geoiqtisadi dividendlər əldə edirlər. Lakin həmin o havadarlardır ki, Ermənistanı tarixlə uzlaşmayan ambisiyalarını şirinləşdirmək istiqamətində əllərindən gələni edirlər. Təbii ki, Azərbaycan hər zaman qələbə çalacaq. Bundan öncə qələbə çalaraq işğalda olan ərazilərimizi azad etdik. Bundan sonra əgər Ermənistan bu istiqamətdə fəaliyyətini davam etdirsə, digər qələbələr də Azərbaycanı gözləyir. Cənab Prezidentin Kəlbəcərə və Laçına səfəri zamanı regionun abadlaşdırılmasında məskunlaşma siyasətindən danışırıq. Məlum olub ki, Zəngilanın bir neçə kəndində bir neçə aydan sonra məskunlaşma baş tutacaqdır. Eyni zamanda, digər işğaldan azad olunmuş rayonlara səfəri zamanı da bir sıra obyektlərin vacib satıcı əhəmiyyətə malik olan obyektlərin açılışında iştirak etdi və ən qısa müddətdə abadlaşdırma işlərinin həyata keçirilməsi Azərbaycan dövlətinin gücündən xəbər verir”.

Qönçə Quliyeva

Mövlud Çavuşoğlu: “Azərbaycanın ərazi bütövlüyü hər kəs tərəfindən qeyd-şərtsiz dəstəklənməlidir”

Azərbaycanın ərazi bütövlüyü hər kəs tərəfindən qeyd-şərtsiz dəstəklənməlidir. Terrorun bütün formalarını qınayıb və hər kəsdən eyni münasibəti gözləyirik. Belə ki, Türkiyə Xarici İşlər naziri Mövlud Çavuşoğlu bu fikirləri Avropa Komissiyasının 130-cu toplantısındakı çıxışında ifadə edib. Nazir özünün rəsmi “Twitter” səhifəsində bu barədə türk və ingilis dillərində paylaşım edib.

Rusiyadan çağırış: Sərhədlərin delimitasiyası və demarkasiyasına dair danışıqlar tezliklə başlanmalıdır

“Rusiya dəfələrlə Bakı və İrəvana güc tətbiq etməkdən çəkinməyə, gərginliyi azaltmaq üçün istisnasız olaraq siyasi diplomatik vasitələrdən istifadə etməyə çağırır”. “İki sahil” xəbər verir ki, bunu Rusiya Xarici İşlər Nazirliyinin rəsmi nümayəndəsi Mariya Zaxarova dünən keçirdiyi brifinqdə bildirib.

M. Zaxarova bildirib ki, Rusiya sərhədlərin delimitasiyası və demarkasiyasına dair Azərbaycanla Ermənistan arasında danışıqların tezliklə başlanmasına çağırır.

O qeyd edib ki, Rusiya bu məsələdə lazımı məsləhət yardımı göstərməyə hazırdır: “Biz əvvəlki kimi hesab edirik ki, sərhəddəki problemin uzunmüddətli həlli sərhədlərin delimitasiyası və demarkasiyası ilə bağlı danışıqlar prosesinə başlamadır. Biz bu prosese lazımı məsləhət yardımı etməyə hazırıq”.

Baş nazirin müavirlərinin iştirakı ilə üçtərəfli işçi qrupun bu günlərdə Moskvada keçirilmiş iclasına toxunan XİN sözçüsü qeyd edib ki, tərəflər Cənubi Qafqazda nəqliyyat və təsərrüfat əlaqələrinin açılmasına yanaşmanın praktiki müzakirəsinə qayıtmağa nail olub: “Qrup fəaliyyətini bərpa edib. Avqustun 17-də Moskvada üçtərəfli işçi qrupun iclası keçirilib. Biz məmnunluqla qeyd edirik ki, tərəflər Cənubi Qafqaz regionunda təsərrüfat və nəqliyyat əlaqələrinin açılmasına yanaşmaların praktiki müzakirəsinə qayıtmağa nail olublar”.

Qarabağ və Şərqi Zəngəzur iqtisadi rayonlarının yaradılması həm tarixə, eyni zamanda, gələcəyə əsaslanır

Dövlət başçısı İlham Əliyev Kəlbəcər şəhərində Dövlət bayrağının ucaldılması mərasimində bir daha bildirmişdir ki, indiki mərhələdə əsas vəzifəmiz müharibənin nəticələrini möhkəmləndirmək, azad edilmiş torpaqlarda möhkəmlənməkdir.

Dövlət başçısı İlham Əliyev Kəlbəcər və Laçın rayonlarına səfəri çərçivəsində Kəlbəcər şəhərində Dövlət bayrağının ucaldılması mərasimində 30 illik işğal dövründə Ermənistanın və ona havadarlıq edən dövlətlərin münafiqşənin həlli prosesinin istiqamətində göstərdikləri cəhdlərdən, 44 günlük Vətən müharibəsinin bu reallıqlara işıq salmasından, Azərbaycanın tarixi Qələbəsinin qarşısında üçün perspektivlərindən gəni bəhs edərək bildirmişdir ki, indiki mərhələdə bizim əsas vəzifəmiz müharibənin nəticələrini möhkəmləndirmək, azad edilmiş torpaqlarda möhkəmlənmək, Azərbaycan-Ermənistan sərhədində bundan sonra da mövqelərimizi gücləndirməkdir. Yenidənqurma, bərpa işlərinə artıq start verilib. Bu da əsas vəzifələrdən biridir. Keçmiş məcburi köçkünləri azad edilmiş torpaqlara tədricən qaytarmaq da gündəlikdə duran məsələdir: "Mən artıq bildirmişəm, Zəngilan rayonunda bir neçə aydan sonra artıq birinci qrup keçmiş köçkünlər yerləşəcək. Eyni zamanda, Ağdam, Cəbrayıl, Füzuli və Xocavənd rayonlarında da pilot kəndlər seçildi. Artıq işlər gedir ki, o kəndlərin bərpasına start verək və vətəndaşları oraya qaytararaq. Ağdam şəhərinin baş planı təsdiqləndi, digər şəhərlərin baş planının təsdiqlənməsi yaxın aylarda nəzərdə tutulur." Ölkə Prezidenti bu məqamı da xüsusi qeyd etmişdir ki, iqtisadi rayonların yeni bölgüsü ilə bağlı Sərəncama uyğun olaraq 14 iqtisadi rayon yaradıldı. Onların arasında iki iqtisadi rayonun yaradılması diqqət çəkdi. Qarabağ və Şərqi Zəngəzur iqtisadi rayonlarının yaradılması həm tarixə, eyni zamanda, gələcəyə əsaslanır. Çünki, həm Qarabağ, həm Zəngəzur bizim tarixi dedə-baba torpağıdır. Qarabağ iqtisadi rayonunda bütün Qarabağ bölgəsinə, Şərqi Zəngəzur iqtisadi rayonunda Şərqi Zəngəzura aid olan rayonlar birləşdi. Qərbi Zəngəzur isə hazırda Ermənistanın nəzarəti altındadır. Cənab İlham Əliyev bildirir: "Ancaq Zəngəzur dəhlizinin çəkilişi nəticəsində əlbəttə ki, biz bu dəhlizdən istifadə edib öz vətəndaşlarımızı dedə-baba torpaqlarımıza qaytaracağıq. Belə planlar var və bu da təbii. Çünki bizim vətəndaşlar indiki Ermənistan ərazisindən, təkcə Zəngəzur mahalından yox, Göyçə mahalından da, - bura ilə həmsərhəddir, - zorla qovulmuşlar və onları tam haqqı var ki, gedib öz dedə-baba torpaqlarında yaşasınlar. Biz bunu sonrakı mərhələyə saxlayırıq."

Dövlət başçısı İlham Əliyevin iyulun 7-də imzaladığı "Azərbaycan Respublikasında iqtisadi rayonların yeni bölgüsü haqqında" tarixi Fərman Vətən müharibəsinin yekunu olaraq ərazi bütövlüyümüzün və suverenliyimizin daha bir təzahürü, ölkədə həyata keçirilən sosial-iqtisadi islahatların keyfiyyətə yeni mərhələyə qədəm qoymasının təsdiqidir. İşğaldan azad edilmiş ərazilərimizin malik olduğu potensial imkanlardan ölkəmizin hərtərəfli inkişafı üçün səmərəli istifadə, ən əsası son illərdə rayonlar üzrə ixtisaslaşmanın aparılmasına uyğun olaraq həyata keçiriləcək bölgü günümüzün əsas tələbləri sırasındadır. Azərbaycanın 44 günlük ikinci Qarabağ müharibəsində əldə etdiyi Zəfərdən sonra formalaşmış yeni şəraitə, ilə "Azərbaycan 2030: sosial-iqtisadi inkişafa dair Milli Prioritetlər" in təsdiq edilməsi də yeni strateji dövrdə qarşımızda dayanan məqsədlərə nail olmaq, bunun üçün uyğun siyasət və islahatlar çərçivəsini formalaşdırmaq məqsədi daşıyır. Sənəddə də qeyd olunduğu kimi, son 17 ildə artan iqtisadi gücümüz Azərbaycana Cənubi Qafqazın və ətraf regionların iqtisadiyyatlarını dəyişdirməyə qadir böyük layihələrin təşəbbüskarı olmaq imkanı vermişdir. Bütün bunlar Azərbaycanın regionda iqtisadi rolunu yüksəltmiş, xarici təsirlərə davamlı olmasına və müstəqil dövlət kimi suverenliyinin bərpasına möhkəm zəmin yaratmışdır. Bu nailiyyətlər torpaqlarımızın işğaldan azad edilməsi və ərazi bütövlüyünün bərpası ilə nəticələnən tarixi Qələbəyə transformasiya olundu. Əldə edilmiş Qələbə qarşısındakı illərdə sistemli və davamlı islahatlarla yeni imkanlara çevriləcək. Həyata keçirilən sosial-iqtisadi quruculuq və ərazi bütövlüyünün təmini uzunmüddətli dövrdə Azərbaycanın daha keyfiyyətli inkişaf mərhələsinə keçməsinə, sürətlə inkişaf edən, yüksək rifahla malik lider dövlət olmasına möhkəm əsaslar yaratmışdır. Azərbaycan postpandemiya və postmüharibə dövründə keyfiyyətə yeni olan və 2021-2030-cu illəri əhatə edən strateji mərhələyə daxil olur. Bir sözlə, global iqtisadi reallıqlar, eləcə də yeni inkişaf mərhələsində qarşıya qoyulmuş məqsədlər ölkənin uzunmüddətli inkişaf vektorunun, əsas sosial-iqtisadi inkişaf istiqamətlərinin və buna uyğun milli prioritetlərin müəyyən olunmasını tələb edir.

yaradılan yeni reallıqlara uyğun olaraq yeni tələblər ortaya çıxır ki, bu da öz növbəsində iqtisadi rayonlara həmin reallıqlar və potensiala uyğun yanaşmanın həyata keçirilməsini, yeni təsnifatın yaradılmasını ən uğurlu addım kimi şərtləndirir. Dövlət başçısı İlham Əliyevin bu Fərmanı həm 10 noyabr 2020-ci il tarixli Bəyanatın, həm də 11 yanvar 2021-ci il tarixli üçtərəfli razılaşmanın mahiyyətinə uyğundur.

Cənab İlham Əliyevin qeyd olunan nitqində də vurğuladığı kimi, hazırda qarşıda dayanan ən ümdə məsələ Qələbənin nəticələrinin əbədləşdirilməsi üçün doğma torpaqlarından köçkün düşən insanların öz yerlərinə qayıdışını təmin etmək, həmin ərazilərin ölkənin iqtisadi sistemində inteqrasiyasını təşkil etməkdən ibarətdir. Odur ki, işğaldan azad edilmiş rayonların iqtisadi rayonlar üzrə bölgüsünə yenidən baxılması günün tələbləri sırasında oldu. Əvvəldə də qeyd etdiyimiz kimi, işğaldan azad edilən ərazilərimiz sənaye, turizm, aqrar sektorda böyük potensiala malikdir.

2021-ci il Azərbaycanın həyatında quruculuq və bərpa dövrü kimi xarakterizə olunacaq. Artıq işğaldan azad edilmiş ərazilərimizdə yeni idarəetmə institutunun yaradılması ilə bağlı addımlar atılıb. Yeni dövrün reallıqlarına uyğun inkişaf strategiyasının qəbuluna və icrasına böyük ehtiyac var. Dövlətimizin başçısı İlham Əliyevin 2 fevral 2021-ci il tarixli Sərəncamı

tün bunlar Azərbaycanın regionda iqtisadi rolunu yüksəltmiş, xarici təsirlərə davamlı olmasına və müstəqil dövlət kimi suverenliyinin bərpasına möhkəm zəmin yaratmışdır. Bu nailiyyətlər torpaqlarımızın işğaldan azad edilməsi və ərazi bütövlüyünün bərpası ilə nəticələnən tarixi Qələbəyə transformasiya olundu. Əldə edilmiş Qələbə qarşısındakı illərdə sistemli və davamlı islahatlarla yeni imkanlara çevriləcək. Həyata keçirilən sosial-iqtisadi quruculuq və ərazi bütövlüyünün təmini uzunmüddətli dövrdə Azərbaycanın daha keyfiyyətli inkişaf mərhələsinə keçməsinə, sürətlə inkişaf edən, yüksək rifahla malik lider dövlət olmasına möhkəm əsaslar yaratmışdır. Azərbaycan postpandemiya və postmüharibə dövründə keyfiyyətə yeni olan və 2021-2030-cu illəri əhatə edən strateji mərhələyə daxil olur. Bir sözlə, global iqtisadi reallıqlar, eləcə də yeni inkişaf mərhələsində qarşıya qoyulmuş məqsədlər ölkənin uzunmüddətli inkişaf vektorunun, əsas sosial-iqtisadi inkişaf istiqamətlərinin və buna uyğun milli prioritetlərin müəyyən olunmasını tələb edir.

Hazırda işğaldan azad edilmiş ərazilərin bərpası, gələcək inkişafının təmin olunması, zəruri infrastrukturun yaradılması və əhalinin doğma torpaqlarına qayıdışı istiqamətində genişmiqyaslı tədbirlər həyata keçirilir. Qeyd edilən ərazilərin zəngin iqtisadi potensialından, təbii sərvətlərindən və geniş turizm imkanlarından səmərəli

istifadə etməklə onların bərabər inkişafının təmin edilməsi üçün nəzərdə tutulan bütün işlərin vahid proqram əsasında aparılmasının məqsədmüvafiqliyi əraziləri işğaldan azad edilmiş rayonların iqtisadi rayonlar üzrə bölgüsünə yenidən baxılmasını şərtləndirdi".

Iqtisadi rayonların yeni təsnifatına yeni adda, yəni Qarabağ və eləcə də Şərqi Zəngəzur iqtisadi rayonlarının adlarının daxil edilməsi xüsusi vurğulanan və özündə həm iqtisadi, həm də siyasi məqamları ehtiva edən addım kimi

səmərəli istifadə edilməsinə, işlərin vahid proqram əsasında aparılmasına əhəmiyyətli töhfələr verəcək.

Dövlət başçısı İlham Əliyev tərəfindən iqtisadi rayonların yeni bölgüsünün təsdiqlənməsi, Azərbaycan torpaqlarının tarixi adlarının bərpası bir sıra ciddi siyasi mesajların verilməsi baxımından da xüsusi əhəmiyyət kəsb edir. Atılan bu kimi addımlar "Qarabağ Azərbaycandır və nida işarəsi" şüarının növbəti rəsmi ifadəsi hesab edilə bilər. İqtisadi rayonların

dəyərləndirilməkdədir. Qeyd edək ki, bu addım Ermənistan və ona havadarlıq edən dairələr tərəfindən də böyük qışqıncılıq hissi ilə qarşılandı. Şərqi Zəngəzur iqtisadi rayonunun yaradılması özü də tarixi ədalətin bərpasıdır. Zəngilan, Qubadlı, Cəbrayıl, Laçın və Kəlbəcər rayonlarının Zəngəzur dağ silsiləsi ilə əhatə olunması, Laçın və Kəlbəcərdən Naxçıvana qədər böyük bir ərazini tutan Zəngəzur yaylasının şərq hissəsində yerləşməsi, eyni coğrafi məkanda olması,

yeni bölgüsü ermənilərin "status" məsələsinə birdəfəlik dəfn etdi. Cənab İlham Əliyev istər Vətən müharibəsi dövründə xalqa müraciətlərində, xarici mətbuata çoxsaylı müsahibələrində, istərsə də postmünafiqşə dövründə çıxışlarında, yerli və xarici KİV-lərə müsahibələrində status məsələsinə birdəfəlik son qoymuşdur. "Onu da bildirməliyəm ki, hər dəfə münafiqşə ilə bağlı mən hansısa məsələyə toxunanda həmişə deyirdim Ermənistan-Azərbaycan Dağlıq Qara-

1861-ci ildə yaradılmış Zəngəzur qəzasının tərkibində, yəni tarixən birlikdə olması həmin rayonların eyni iqtisadi zonada birləşməsinə əsaslandırır ki, bu, məhz tarixi ədalətin bərpası olduğunu təsdiqləyir. Qarabağ iqtisadi rayonuna Xankəndi şəhəri, Ağcabədi, Ağdam, Bərdə, Füzuli, Xocalı, Xocavənd, Şuşa və Tərtər rayonları daxil edilib. Bir sözlə, iqtisadi rayonların yeni bölgüsü Böyük Qayıdışın bariz nümunələrindəndir. Bu mühüm sənəd, həmçinin özündə dövlətimizin bu istiqamətdə gələcək fəaliyyət istiqamətləri ilə bağlı məqamları da əks etdirir. Ölkə Prezidentinin Sərəncamı ilə təsdiqlənən "Azərbaycan 2030: sosial-iqtisadi inkişafa dair Milli Prioritetlər" in ardınca "Azərbaycan Respublikasında iqtisadi rayonların yeni bölgüsü haqqında" Fərmanın imzalanması işğaldan azad edilmiş ərazilərin zəngin iqtisadi potensialından, təbii sərvətlərindən və geniş turizm imkanlarından

bağ. Heç vaxt Ermənistan-Azərbaycan demədən Dağlıq Qarabağ münafiqşəsi sözünü işlətməmişəm. Bunun da səbəbi var, elə-belə deyil. Müharibə başa çatandan, münafiqşə öz həllini tapandan sonra, əlbəttə, Dağlıq Qarabağdan danışmaq yersizdir. Ona görə mən demişəm ki, Azərbaycanda belə bir ərazi vahidi yoxdur. Əgər bu söz kiminsə xoşuna gəlsə, mən etiraz etmirəm, getsinlər öz ölkələrində Dağlıq Qarabağ adlı bir vilayət yaratsınlar, yaxud da ki, bir rayon adlandırsınlar, ya cümhuriyyət yaratsınlar, onların işidir. Yəni, Azərbaycan ərazisində Dağlıq Qarabağ adlı inzibati ərazi yoxdur" söyləyən dövlət başçısı bildirir ki, mən müharibə başa çatandan sonra noyabrın 10-da statusun yerini göstərmişdim. O, hələ oradadır və orada qalacaq yana-yana, əbədi. Ona görə bu məsələ ilə də bağlı başqa fikir ola bilməz.

Yeganə Əliyeva

Xan Şuşinski-120

“Qafqazın sənət məbədi”, “Azərbaycan musiqisinin beşiyi” və “Şərqi konservatoriyası” adlandırılan Şuşa. Əsrlərdən səsi eşidilən, hər zaman toy-büsatlı olan Şuşamız tarixin dövrlərində çox hücumlara məruz qalıb və başını dik tutub, əyilməz, məğlubedilməz olub. Çox gözlər dikilib bu diyara. Hər daşında bir tarix yaşar, bir tarix danışılar. 28 il erməni işğalı altında qalan Şuşamız bu gün azad nəfəs alır.

Zaman-zaman Şuşamızın hər yerindən xalq ruhunu əks etdirən musiqi sədaları eşidilib. Şuşada, Cıdır düzündə festivallar, tədbirlər keçirilib, xalqın ruhu, istəyi öz ifadəsini tapıb. Bu şəhəri Azərbaycan mədəniyyət tarixində özünəməxsus yeri və rolu var. Şuşanın yetirdiyi sənətkarların hər biri mədəniyyət tariximizdə dəsti-xətti ilə seçilib. Azərbaycan muğam sənətinin böyük ustası, musiqimizin xanı, bu gün haqqında söz açacağımız Xan Şuşinski kimi. Düz 120 il bundan əvvəl 1901-ci ilin 20 avqust tarixində dünyaya göz açan sənətkar ömrünün son gününə qədər səhnədə öz səsinə, nəfəsinin ahəngini qoruyub saxlaya bildi. Musiqi beşiyi tək qəbul olunmuş və bu gün Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin Sərəncamı ilə Azərbaycan mədəniyyətinin paytaxtı elan olunan Şuşamızda dünyaya öz açılıb. Böyük sənətkarların beşiyində boy atan balaca oğlan tez bir zamanda çalın-çarpaz, enişli-yoxuşlu yolları keçdi və adı sənətin fəvqündə hallandı. Tərcümeyi-halı zəngin bir xəzinə olan sənətkar böyük bir məktəbin müəllifinə çevrildi. Sənət tarixinə tərcümeyi-halı həkk olunan yazılarda qeyd edilir ki, Xan Şuşinskini əsl adı İsfəndiyar olsa da, tez bir zamanda, bu isim dəyişildi. İsfəndiyar Aslan oğlu Cavanşirov kimi deyil, Xan Şuşinski kimi tanındı. Bu ad ona 12-13 yaşlarında məclislərin birində verildi. Qeyd edim ki, böyük sənətkar Şuşanın bünövrəsini qoyan Cavanşir sülaləsindən olan Aslan bəyin ailəsində dünyaya göz açdı. Ancaq sovet hakimiyyəti qurulduqdan sonra Balıca kəndində, Şuşada mülk və dörd kəndi olan Aslan bəyin bütün var-dövləti müsadirə edilir. Bu hadisədən sonra Aslan bəy Bərdəyə köçür. Beləliklə, İsfəndiyarın sənətə gəlişində Segah İslamın xüsusi rolu olub. Belə ki, Segah İslam məclislərin birində səsinə bəyendiyi İsfəndiyarı özünə şagird götürüb. Xan Şuşinski çox məsuliyyətli insan olub. Xan səsinə qoruyan idi. O, müəyyən təamlardan, nemətlərdən həmişə özünü təcrid edib. Bunun səbəbini soruşanda isə, söyləyib ki, ilahi əmanətinə naxələf çıxma bilmərəm. Xan Şuşinski gənclikdə ona verilən Xan adının məsuliyyətini ömrünün sonuna qədər daşıyıb. O, Azərbaycan musiqisinin həqiqi Xanı olub. Cabbar Qaryağdıoğlu: “Səsin sənə qulaq asmadı, - oxuma, zökəm oldun, - oxuma, yorğun oldun, - oxuma. Bakının dəli havasından özünü qoru. Küləkli havada bayıra çıxma, istidən tərləşən belə, soyuq su içmə”, - sözlərini ömrü boyu unutmayan Xanın səsi həmişə yerində olub. Yaxının ən ahlı çağlarında belə, o, səs imkanlarını qoruya bilib. Sənətkarın bir sıra bəstələri də olub. Çox zaman xalq mahnıları kimi təqdim

Muğam sənətinin böyük Xanı

olunan “Qəmər”, “Şuşanın dağları”, “Ay gözəl”, “Məndən gen gəzmə”, “Al yanağında”, “Dağlarda çiçək”, “Gözəl yarım”, “Ölürəm, a Ceyran bala” mahnılarını Xan Şuşinski bəstələyib. Vurğulamaq yerinə düşər ki, “Şuşanın dağları” mahnısının sözləri də Xana məxsusdur. Bu mahnının sözlərinə görə, hətta vaxtilə onu çək-çevirə də salıblar - “Şuşanın dağlarının başı niyə dumanlıdır? Bununla nə demək istəyirsən?”. Xan Şuşinski də bu sualın cavabında bildirir ki, Şuşa dağlarının başı həmişə dumanlı olur. Yenə əl çəkmirlər. Nəhayət, Xan məcbur olub, bir müddət bu mahnının sözlərini dəyişərək, “Şuşanın dağları deyil dumanlı” kimi oxuyur.

Şuşanın dağları başı dumanlı,
Qırmızı koftalı, yaşıl tumanlı,
Dərdindən ölməyə çoxdu gumanım.
- deyə oxuyan Xan Şuşinski gözəlliyinə bir diqqət çəkir.

Şuşanın hər yandan gəlir sorağı,
Tərifə layiqdir İsa bulağı,
Dağları, bağları, qızlar oylağı
kimi misralarda Şuşa ətrafında olan gözəlliklərə işıq salınır. “Mirzə Hüseyn segahı” onun ifasında yeni bir nəfəslə təqdim olunur. Adətən də, onu “Mirzə Hüseyn segahı”nın ikinci müəllifi adlandırırlar. Çünki 120-130 il sürən uzun fasilədən sonra bu muğama Xan yenidən “Manəndi müxali” şöbəsinə əlavə edib. Simfonik orkestrin müşayiətilə ilk dəfə simfonik muğamlarda solo hissəni Xan oxuyub.

Musiqi tariximizdə ilk duet də böyük sənətkarın adı ilə bağlıdır. Azərbaycan musiqi tarixində ilk duet Şövkət xanım Ələkbərova ilə Xan Şuşinski ifasında səslənib. Deyilənə görə, Üzeyir Hacıbəyli Xan Şuşinski ifasında mahnılarını dinləməkdən xüsusi zövq almış. Xüsusən də, “Qaragöz” mahnısını. Yeri gəlmişkən, onu da deyək ki, 1926-cı ildə bəstələnən bu mahnının ilk ifaçısı da ele Xan Şuşinski olub. “Qarabağ şikəstəsi”ni oxumağı çox sevmiş. Şikəstə ondan əvvəl məclisdə 3-4 xanəndənin ifasında səslənərdi də, Xan bütün çıxışlarında həmişə birinci “Qarabağ şikəstəsi”ni oxuyarmış. Onun ifası haqqında Cabbar Qaryağdıoğlu deyir ki, “Seyidlə üç-dörd il idi Qarabağa getmirdik. Dedik sənəin səsinlə Qarabağın axar-baxarlı dağlarını, Turş suyunu, İsa bulağını, Cıdır düzündü,

Topxana meşəsini gedib gəzib gələk. Çox sağ ol. Gəzdik gəldik”. Xanın səsi Qarabağın ab-havası idi.

Xan geniş səs diapazonuna sahib olmaqla yanaşı, Azərbaycan mədəniyyətini bütün dünyaya tanıtması ilə də xalq arasında böyük müvəffəqiyyət qazanmağa nail olub. Azərbaycan milli musiqisinin təbliği yolunda böyük nailiyyətlərə imza atıb. O, mürəkkəb muğamların mahir bilicisi olub. Səsinə istədiyi kimi dəyişməkdə, zənginləşdirməkdə bir çox tanınmış xanəndələrin diqqət mərkəzində olub. Xan təvazökar, sadə sənətkar olub. Sirlərini dostları, həmyaşıdları ilə bölüşüb. Yol-daşlıqda, dostluqda sadıq olan Xan Şuşinski ailədə də qayğıkeş, mehribanlıq ilə sevilir. Azərbaycan musiqi tarixinin əvəzolunmaz korifeyi Xan Şuşinski səsinin yadigarı kimi cəmiyyəti 240 dəqiqəlik lent yazısı qalıb. Xan Şuşinski yaradıcılığına xas olan cəhət ondakı təkrar olunmaz ifa üslubu idi. Əksər müasirlərindən fərqləndirən xüsusiyyəti onun güclü və nadir təsadüf olunan tembrli səsə malik olması və vokal texnikasına ustalıqla yiyələnməsi idi. Xanın repertuarında “Mahur-hindi”, “Bayatı-Qacar”, “Qatar” muğamları ilə yanaşı, ritmik “Arazbarı”, “Heyratı” muğamları, xalq mahnı və təsnifləri geniş yer tutmuşdur. Xan onları xüsusi zövqlə ifa edir, hər ifasında da onları yeni-yeni xallarla zənginləşdirir və inkişaf etdirirdi.

Zaqafqaziya xalqlarının 1934-cü ildə Tiflis şəhərində keçirilən ilk müsabiqəsində Xan Şuşinski birinci dərəcəli mükafata layiq görülmüşdü. Hələ o zamana qədər məşhur xanəndə kimi ad çıxarmış Xanın şöhrəti artıq Azərbaycanın sərhədlərini aşmış və daha uzaqlara yayılmışdı. Xan Şuşinski, nəinki muğamın bilicisi idi, eyni zamanda, çox sayda xalq mahnısını yaddaşında qoruyub yaşadırdı. Həqiqi yaradıcılıq qabiliyyətinə sahib insan kimi, o, xalq musiqisi xəzinəsini öz mahnıları ilə də zənginləşdirmişdir. Xan Şuşinski ömrünün 50 ildən çoxunu muğamın yaradıcı şəkildə inkişafına həsr etmişdir. O, milyonların sevimlisi kimi tanınırdı, onun ifalarını heyranlıqla qarşılayırdılar.

Xan Şuşinski çox sayda istedadlı xanəndə yetişdirmiş və milli musiqi sənətinin inkişafına böyük təsir göstərmişdi. Muğam sənətinə müasir dövrümüzdə olan münasibətin nəticəsidir ki, Heydər Əliyev Fondu tərəfindən muğam albomu buraxılmış və sənət korifeyləri sırasında Xan Şuşinski də adı yazılmış lentlər yüksək, nəfis bir şəkildə bu topluya daxil edilmişdir. İndi demək olar ki, dünyanın hər bir ölkəsində Xan Şuşinski ifası dinlənir, Azərbaycan muğamları fərqli bir şəkildə təqdim olunur. Bu gün işğaldan azad olunan Şuşamızda yenidən toy-büsat qovuşub. Azərbaycanın mədəniyyət paytaxtı Şuşanın “Xaribülbul” musiqi festivalına ev sahibliyi etməsi bu sənət beşiyindən olan sənətkarların ruhunu şad etdi. Noyabrın 8-də 28 illik həsrətdən sonra Azərbaycan xalqı üçün böyük əhəmiyyət kəsb edən və rəmzi mənə daşıyan Şuşa şəhəri işğaldan azad edildi. Şuşada bu gün bayrağımız dalğalanır və Şuşada aparılan abadlıq-quruculuq işləri Xan Şuşinski kimi haqq dünyasında olan və ruhu göylərdə dolaşan böyük sənətkarlarımızın ruhunu şad edir.

Zümrüd BAYRAMOVA

Azərbaycan Respublikasının ərazisində COVID-19 ilə bağlı son vəziyyət			
Ümumi		Bu gün	19.08.2021
Yeni yoluxmalar sayı	380918	Yeni yoluxmalar sayı	3614
Ümumi sağalanlar sayı	342256	Yeni sağalanlar sayı	1114
Aktiv xəstə sayı	33431	Bu günə qədər vəfat sayı	15786
Ümumi test sayı	4268668	Bu günə qədər ölmə sayı	23
Ümumi ölmə sayı	5231		

Yoluxma sayı 3 614-ə endi, 23 nəfər vəfat edib

Azərbaycanda koronavirus (COVID-19) infeksiyasına 3 614 yeni yoluxma faktı qeydə alınıb, 1 114 nəfər müalicə olunaraq sağalıb. Nazirlər Kabineti yanında Operativ Qərargahdan SİA-ya verilən məlumata görə, analiz nümunələri müsbət çıxan 23 nəfər vəfat edib. İndiyədək ölkədə ümumilikdə 380 918 nəfərin koronavirus infeksiyasına yoluxması faktı müəyyən edilib, onlardan 342 256 nəfər müalicə olunaraq sağalıb, 5 231 nəfər vəfat edib, aktiv xəstə sayı 33 431 nəfərdir.

Son sutka ərzində yeni yoluxma hallarının müəyyənləşdirilməsi ilə əlaqədar 15 786, ötən müddət ərzində isə ümumilikdə 4 268 668 test aparılıb.

“Türkiyə və Pakistanla hərbi sahədə əməkdaşlıq genişləndirilməlidir”

“Ermənistanın gündəlik olaraq Moskva razılaşmalarını, şərtlərini pozması, Azərbaycana məxsus ərazilərin gülləboran edilməsi, bölgə ilə bağlı nəqliyyat kommunikasiya xətlərinin açılmasını özündə ehtiva edən şərtləri yerinə yetirməməsi, Xankəndidəki separatçı rejimi maliyyələşdirməkdə və silahlandırmaqda davam etməsi göstərir ki, Paşinyan qeyri səmimiyyətdir. Bunu SİA-ya açıqlamasında politoloq Elşən Manafov deyib.

Onun sözlərinə görə, Ermənistanda revanşist qüvvələrin əl-qol açmasına məsuliyyət daşıyan əsas siyasi qüvvə məhz Paşinyandır: “Danışıqlar masası arxasında oturmaq ucun Ermənistan qeyd-şərtsiz Azərbaycan torpaqlarından işğalçı qoşunlarını çıxarmalı, Azərbaycanın ərazi bütövlüyünü tanımalıdır. Lakin rəsmi Moskvanın birmənalı olmayan mövqeyi, AB-nin Ermənistanı dəstəkləməkdə davam etməsi, hətta 2,6 milyard avro məbləğində kredit ayırmağa hazır olması, qonşu İranın təcavüzkar Ermənistanla münasibətlərinin mahiyyəti və xarakteri Paşinyanı ümidləndirir, onun Qarabağla bağlı danışıqları yenidən ATƏT-in Minsk qrupunun vasitəsilə müzakirələr masası üzərinə çıxarmağına əminliyi verir. Odur ki, münasibətlərimiz bütün hallarda “sülh istəyirik, müharibəyə hazır olmalıyıq” ritorikası üzərində qurulmalı, cəmiyyətimizin vətənpərvərlik və dövlətçilik ideologiyası ətrafında konsolidasiyası davam etdirilməsi, qardaş Türkiyə və Pakistanla hərbi sahədə əməkdaşlıq imkanlarımız daim genişləndirilməlidir”.

Gülyana

“Fast-food” görünüşü və dadına görə uşaqlar, həm də böyüklər arasında ən çox üstünlük verilən qidalar sırasındadır. Xüsusilə, dərhal yeyilə bilmələri səbəbindən insanları özünə cəlb edir. Elə isə “fast-food” un uşaqlar üçün zərərli nədir? SİA olaraq məsələ ilə bağlı bu tip uşaqlar, onların valideynləri, qida ekspertləri, qida texnoloqları, psixoloq və sosial ekspertlərlə birlikdə araşdırma aparıb, onların da məsələ ilə bağlı fikirlərini öyrənmişik.

Bəs, hər kəs üçün zərərli olan bu qidalara uşaqlara niyə veririk? Bütün mütəxəssislər tərəfindən gənc yaşlardan “fast food” ilə qidalanan uşaqların illər sonra piylənmə və çəki problemləri, ürək-damar xəstəlikləri və bir çox fiziki xəstəlikləri olduğunu bilmirikmi?

“Fast-food”larda heyvan yağlarının çox olması səbəbindən ürək-damar xəstəliklərinə mübtəla olmaq ehtimalı yüksəkdir. Xərçəng və digər xroniki xəstəliklərin meydana gəlməsini də asanlaşdırır. Vitamin və mineral baxımından aşağı qida dəyəri olan “fast-food” uşağınızın immun sisteminin zəifləməsinə səbəb olur. Kartof uzun müddət yağda hazırlandığından kimyəvi cəhətdən xarab olur. Bundan əlavə, kartof və ya digər oxşar materialların yandırılması xərçəngə səbəb olur.

Məlumdur ki, tərkibində “fast-food” ilə birlikdə istehlak edilən sıx kofein olan içkilər bədən kimyəvi tarazlığını pozur və zehni vəziyyətə mənfi təsir göstərir. Yüksək miqdarda duz ehtiva edən bu qidalar qan təzyiqini artırır və qan təzyiqi problemləri yarada bilər.

“Fast-food”dakı sıx qoruyucu maddələr, rəngləyicilər və digər kimyəvi maddələr bədən inkişafına mənfi təsir göstərirdi üçün bu qidaları uşaqların menyüsündən birdəfəlik çıxarmaqda fayda var. Valideynlərin uşaqlarına bu zərərli qidalar haqqında düzgün məlumat vermələri vacib amillərdən biridir.

Xüsusilə, ailədə yemək mədəniyyəti və masa verişlərinin olması uşağınızın evdə yemək yeməsinə və sağlam qidalar qəbul etməsinə alışması üçün vacibdir.

Avropada və ABŞ-da piylənmə problemlərinin hər il milyonlarla insanın ölümünə səbəb olduğunu xatırlamaq və “fast-food” verişinin uşağın mükafat olaraq verilməməsinə təmin etmək hər bir valideynin vəzifəsidir.

Uşağınızda bilinən bir qida allergiyası olmadığı təqdirdə, yemək mövzusunda çox az qida süfrədən kənarda qalır. Valideynlər uşaqlarının hər hansı qida yeməsinə istəyirlər. Ancaq bəzi qidalar sağlam olmasına baxmayaraq uşaqlarda boğulmaya səbəb ola biləcəyi üçün təhlükəli ola bilər. Ümumiyyətlə, indi demək olar ki, 90 faiz uşaq “abur-cubur” və “fast-food” qidalara üstünlük verir.

Uşağınız böyüdükcə, boşqabınızdakı yeməklərdən yeməyə can atacaq. Həmçinin, uşağınızın pəhrizini də şəxələndirmək istəyə bilərsiniz. Bu işdə çox diqqətli olmalısınız.

Uşaqlar üçün təhlükəli ola biləcək qidalar:

Böyük parçalar: Uşağınızın boşqabını hazırlayarkən və onu qidalandırarkən yeməyi kiçik parçalara ayırdığınızdan əmin olun. Əks təqdirdə, böyük parçalar onun boğazına yapışa bilər. Məsələn, servis etməzdən əvvəl üzüm, pomidor, çiyələk kimi qidaları parçalara ayırdığınızdan əmin olun. Əti, tərəvəzləri və pendiri incə doğrayın.

Çiy tərəvəzlər: Boğulma təhlükəsinin qarşısını almaq üçün yerkökü, kərəviz və brokoli kimi tərəvəzləri qaynatmağa diqqət edin. Çiy yeyilməsini istəyirsinizsə, servisdən əvvəl tərəvəzləri doğrayın.

Uşaqlar zərərli qidalara niyə daha çox meyil edir?

Fındıq və meyvə toxumları: Servisdən əvvəl qarpız, şaftalı, gavalı və albalı kimi təzə meyvələrdən toxumları çıxarın. Xüsusilə kiçik uşaqlara toxum, qoz-fındıq verməyin. Fındıq yemək istədiyiniz zaman əzib yeyə bilərsiniz.

Sərt qidalar: Uşağınız simit, konfet və popcorn kimi sərt qidalar verməyin. Boğulmanın ən çox yayılmış səbəblərindən biri də sərt qidadır.

Yapışqan qidalar: Saqqız, quru meyvə və konfet kimi yapışqan qidalar boğulma təhlükəsi yarada bilər. Uşağın boğazına asanlıqla girə biləcəyi üçün çox diqqətli olmalısınız.

Zərərli qidalarla bağlı qida texnoloqu Ağa Salamov öz təcrübələrini bizimlə bölüşüb: “Uşaqların zərərli qidalara verişlərində XXI əsrin texnologiyasının güclü rolunu və dördüncü sənaye əsrinin olmasının rolunu var. Mən dördüncü sənaye əsrinin sonuncu sənaye əsri olduğunu deyirəm. Yəni, daha bundan sonra mən insanların sağlam-

lıq baxımından gələcəyini görmürəm. Xəstəliklər, viruslar artmaqda davam edəcək. Çünki dördüncü sənaye əsri süni qidalar əsridir. Bu əsr elə bir əsrdir ki, həmən bu sənaye, yəni, istehsal olunan məhsullar valideynləri tənbəlləşdirir, avtomatik olaraq da kəndli tənbəlləşdirir. Yəni, insanları torpaqdan ayırıb supermarketlərin içinə atır və supermarketlərdə də satılan qidaların 90 faizi süni məhsullardır. Yerdə qalan torpaqdan çıxan məhsullardır. Onlar da tərkibində nitrati çox olan zəhərlənmiş məhsullardır”.

“Burada biz baxırıq ki, təkcə uşaqlar deyil, o cümlədən, bütün dünyada dördüncü sənaye əsrinin globallaşmasından və genişlənməsindən əziyyət çəkir. Biz baxırıq ki, bu dəqiqə artıq iribuyuzlu heyvanlara üstünlük verilmir. Yəni, yavaş-yavaş onları sıradan çıxarmaq istəyirlər. Guya bu heyvanlar müəyyən qazlar ifraz edirlər bu da iqlim dəyişikliyinə, global istiləşməyə səbəb olur. Yəni, bunlar hamısı bəhanədir. Bunlar hamısı düşünülmüşdür və bütün dünyada bu siyasət gedir”.

“Uşaqlar məsum bir varlıqdırlar və valideynlər çalışmalıdırlar ki, maksimum dərəcədə uşaqları “abur-cubur”lardan uzaq tutsunlar. Ümumiyyətlə, milli çizgi filmləri olmalıdır, uşaqlar milli çizgi filmlərinə üstünlük verməlidirlər. Çünki, xarici çizgi filmlərinə şirkətlər öz kadrlarını yerləşdirirlər şüuraltı şəkildə zərərli qidaların reklamını edirlər”.

Məsələ ilə bağlı psixoloq Fərqanə Mehmanqızı isə belə münasibət bildirib: “Əslində uşaqlar bilərəkdən zərərli qidalara meyli olurlar. Sadəcə, uşaq psixologiyası belədir ki, nəyi qadağa qoyurlarsa onlara daha çox meyillidirlər. Nəzərə alsaq ki, zərərli

qidalara fruktoza, yəni süni dadlandırıcılar çox atırlar. Uşağın dad bilməyə həssaslığı da var və süni dadlandırma da uşaqları və böyükləri özünə çəkir. Amma uşaqların zərərli qidalara meyilli olmağın əsas səbəbi həm qadağa, həm də uşağa o qidanın zərərinə düzgün başa salmağı bacarmamaqdır. Məsələn, valideynlər sadəcə “olmaz!” deyirlər. Oturub bir yerdə araşdırsalar bu həm maraqlı olar, həm də uşaq valideynini anla-

yıb ona haqq qazandırar”.

“Zərərli qidalar uşaqların yalnız sağlamlıqlarına deyil, genofonda da mənfi təsirlərini göstərir. Uşaqların zərərli qidalara meyilli olmasının bir çox səbəbləri var. Onlardan biri ilk növbədə həmin qidaların, necə deyirlər, bəzəli-bəzəkli, rəngli, parlayan qutularda və s. qablaşdırılmalarıdır. Azyaşlı uşaq üçün belə mənzərələr cəlbedici görünür və istəməz valideynindən ya şirə olsun, ya şirniyat olsun, ya da digər qida olsun - onların hər birinin alınmasını istəyir”.

Bu fikirləri mövzu ilə bağlı jurnalist, sosial ekspert Rövşən Rəsulov mövzu ilə bağlı açıqlamasında deyib.

Onun sözlərinə görə, bəzən valideynlər övladlarının yalvarış dolu baxış və istəklərindən keçə bilmir və həmin qidaları alaraq uşaqlara yedizdirirlər: “Amma gəlin bu məsələnin digər tərəfinə nəzər salaq. Valideyn adi bir boşluq buraxmaqla övladına aldığı və yedirdiyi həmin qidanın tərkibinin hansı ziyanlı indiricənlərdən, qatqılardan, süni mahlullardan ibarət olduğunu fərqi belə varmır. Təəssüf ki, əvvəlki zamanlardan fərqli olaraq indi əsasən xarici ölkələrdən, eləcə də öz istehsalımız olan məhsulların əksəriyyətinin hazırlanması vasitəsi kimyəvi xarakterlidir. Məsələn, əgər bir adi vaflinin, yaxud keksin tərkibində nə qədər sintetik maddələr olduğunu bilən olsa, əsla öz övladına onu alıb yedirtməz. Yaxud, rəngli şirələrdəki mənşəyi bilinməyən kimyəvi turşuların, elementlərin nə qədər sağlamlığa zərər vurduğunu dərinlən bilsələr heç vaxt onu almazlar. Ancaq bayaq da dediyim kimi, qutulaşdırma, qablaşdırma məsələləri uşaqların diqqətini cəlb edir”.

“Valideynin bu məsələdə əsas vəzifəsi ilk növbədə uşağın öz dilimizlə desək, gözütox böyütməsindən ibarət olmalıdır”, deyən ekspert əlavə edib ki, bu gün xanımlarımızın çoxu ev şəraitində müxtəlif kompotlar, şirələr, şərbətlər hazırlamağı bacarırlar və

Uşaqlar zərərli qidalara niyə daha çox meyil edir?

eyni zamanda, şirniyyatlar, tortlar və s. tipli məhsullar da buraya aiddir. Belə ki, ana və ya ata onlardan tələb edilən bəli-bəzəkli qidaları elə evdəcə hazırlaya, onu qablaşdırma və övladına verə bilər.

Rövşən Rəsulov deyib ki, əsasən, Çindən gətirilən məhsulların bir çoxu həttə qorxulu nəticələrə qədər gətirib çıxarıb: "Azyaşlı uşaqların orqanizmlərinin nə qədər zəif, həssas olduğunu da nəzərə alsaq, onların həyatlarına ciddi təhlükələrin də yarandığını söyləyə bilərik. Uşaqları ələ almaq, başa salmaq əlbəttə ki, çətindir və onu da bilməliyik ki, uşaqların istəkləri uzağı bir neçə dəqiqəlikdir, digər maraqlı oyunlarla, fikirləri yayındırmaqla uşağı istədiyi məhsulun alınması düşüncəsindən yayındırmaq olar. Bu da söz yox ki, valideynin üzərində olan bir işdir".

"Əgər uşağa istədiyi hər şeyi alarsaq, gələcəkdə o anlayışlı olanda, dünyanı dərk etmək səviyyəsinə çatanda həmin alışqanlıqlarını adət halına gətirib çıxaracaq", deyən sosial ekspert fikirlərini belə izah edib: "Təsəvvürünüzə gətirin, görün sonradan belə övladların gələcək həyatlarında hansı fəsadlar yaşana bilər. İstədiyi olmasa, onu nəyin bahasına olursa-olsun almaq, əldə etmək iddiası evdə oğurluq, həttə digər cinayətlərə qədər yetişə bilər. Bütün bunlar əvvəldən - azyaşlı vaxtlardan tənzimlənməlidir ki, sonra problemlər yalşanmasın. Görün, təkəcə bu mövzu ətrafında nə qədər geniş rəqərsən nəticələrə gəlmək mümkündür. Bu baxımdan, valideynlərə də tövsiyəm budur ki, uşaqlarınızın zərərli qidalara alışdırılmayın belə qidalar həm onların gələcəklərinə, genafonda ciddi ziyanlar vurur, həm də psixoloji cəhətdən də öz mənfi təsirlərini göstərir, müstəqbl, yeni gələcək həyatlarının normal formalaşmasına maneələr törədir".

Sağlam qidalanma mütəxəssisi Məhsəti Hüseynova da məsələyə münasibət bildirib: "Deyərdim ki, paketlənmiş qidalara zərərli qidalar hesab etdiyimiz çipslər, suxarılar, şokolad, peçenyələr, biskvitlər və s. bu kimi məhsulları uşaqlara verdikdə onlara dad reseptorları korlanı. Eyni zamanda, həmin qidaların tərkibində asılılıq yaradan kimyəvi qatqı maddələri var ki, buna monosodid qlikonatı aid edə bilərik. O qidalar artıq ənənəvi dad reseptorlarını korlayır və deyərdim ki, ağızda 5-ci dad olan ümumi dadının yaranmasına səbəb olur. Ona görə də artıq uşaqlar ənənəvi qidalara, meyvələrə, tərəvəzlərə, xüsusilə təbii qidalara meyilli olurlar. Həttə o qidaları yedikdə belə onların xüsusi ləzzətli dadından zövq ala bilmir. Ona görə də yaxşı olar ki, uşaqlara bu kimi qidaları elə uşaq yaşdan ümumiyyətlə, verməsinlər. 25 yaşdan sonra bu qidaları yeyən şəxslərdə o qidalardan imtina etmək və onları qida rasionundan çıxarmaq asandır. Amma 25 yaşa qədər artıq o dad reseptorları formala-

şanda, orqanizm inkişaf edən dövrdə bu qidalarla qidalanırsa o zaman artıq çətin olur. Amma bu o demək deyil ki, bunun həlli yolu yoxdur, deyərdim ki, əgər xüsusilə analara müraciət etmək istəyirəm ki, buna alışan uşaqlardan həmin dadı yox etmək üçün hər yeməkdən 5-10 dəqiqə əvvəl 2-3 dəqiqə ağızlarında "Naxçıvan qaya duz"larını biraz saxlasalar həmin o ümumi dadını məhv edər və hardasa 4-5 gün ərzində bunu etdikdə deyərdim ki, həmin dad tamamilə məhv olur və artıq ənənəvi dad reseptorları bərpa olur".

Məsələ ilə bağlı "fast-food" qida və "abur-cubur" sevən uşaqlar, həmçinin onların valideynləri ilə danışmış fikirlərini öyrəndik:

13 yaşlı Nazim Əliyev ev yeməklərini heç sevmir. Onun tək istədiyi "fast-food" qidalarıdır. Daha çox ayaqüstü, çörəkərsi qidalara üstünlük verir. İçkilərdən isə rəngli

və qazlı içkilər vazkəçilməzdir. Həttə, o qədər sevdiyi ki, qazlı içki olmayanda yemək belə yemir, iştahı kəsilir.

5 yaşlı Lalə Heydanlı daha çox şirniyyat sevir. Amma çipsi, suxarı kimi duzlu qidaları da xoşlayır. Meyvə şirəsi isə onun üçün əvəzlənəməzdir. Amma digər uşaqlardan fərqli olaraq, ev yeməklərini də sevir. Yeməklər arasında bir o qədər də fərq qoymur.

5 yaşlı Mehri İsmayilovanın "abur-cubur" və "fast-food" sevgisi demək olar ki, hər kəsə məlumdur. Ev yeməklərini heç sevmir. Hər yaşında yeni-yeni "fast-food" qidalara sevgisi yaranıb.

3 yaşlı Yusif Piriyei yaşlılarından fərqli olaraq "fast-food" və "abur-cubur" a meyilli deyil. Doğrudur, "bunları heç yemir" demək də olmaz. Amma, əsasən ev yeməkləri sevir. Həftədə 1-2

dəfə valideynlərinin nəzarəti altında "fast-food" və "abur-cubur" qidalar yeyir. Ən sevdiyi isə sürpriz yumurta və təbii meyvə şirəsidir.

3 yaşlı Aybəniz İsmayilova Mehri kimi o da "abur-cubur" u hədsiz sevir. Ən sevdiyi isə sürpriz yumurta. Təəssüflər olsun ki, bütün supermarketlərin kassasında sürpriz yumurtalar qoyulur və uşaq ağıladığı, istədiyi üçün almamaq da mümkün deyil.

5 yaşlı Mehribab Əyyublu əksər uşaqlar kimi zərərli qidaları çox sevir. Ən sevdiyi "abur-cubur" çipsi və suxarıdır. Daha çox quru qidalara üstünlük verir.

13 yaşlı Asif Məmmədovnin seçimi yalnız "fast-food" dur. Evdə hazırlanan yeməkləri heç, amma heç sevmir. Yeməklərdən ən çox döner, pizza və lahmacun, "abur-cubur"lardan isə çipsi, suxarık və qazlı rəngli içkilərin hamısını sevir. Həlbuki, evdə hazırlanan içkilər və yeməklər daha vitaminlidir.

Şamil Əyyublu 2 yaş olmasına baxmayaraq o da yemək seçir. Ev yeməklərini sevmir. Ancaq "fast-food" və ya "abur-cubur" istəyir. Qarşısını almaq mümkün deyil. İstədiyini almadıqda da başlayır ağlamağa.

9 yaşlı Nurlanə Məmmədova harada zərərli qida varsa, onu sevir. Meyvə-tərəvəz, balıq, toyuq və təbii şirələrə heç arası yoxdur. Sevdiyi tək şey "fast-food" və "abur-cubur" dur. Anası deyir ki, onun bu kimi qidalar sevməsindən çox narahatdır.

7 yaşlı Nurgün Əyyublunun ən sevdiyi yeməklər xəngəl, kabab, pizza və dönerdir. Evdə hazırlanan yeməklərdən yalnız xəngəli sevir. Seç-

mi isə quru qidalardır.

10 yaşlı Nureddin Qədiməlizadə zərərli

qazlı içkilərlə yanaşı, evdə hazırlanan təbii şirələr və kompotu da çox sevir. Seçimi, əksər uşaqlar kimi daha çox quru yeməklərdir. Digər uşaqlara nisbətən, evdə hazırlanan yeməkləri də sevir.

lan yeməkləri də sevir.

5 yaşlı Damlə Musazadə evdə hazırlanan yeməkləri çox sevir. Təbii ki, bu da çox sevindirici haldır. Ən çox xoşladığı yemək isə kələm dolmasıdır. Əlavə olaraq da "abur-cubur" və "fast-food" a da marağı yoxdur.

8 yaşlı Nihat Qədiməlizadənin ən sevdi-

yi "fast-food" pizza və dönerdir. İçkilərdən isə rəngli, qazlı içkiləri sevir. Lakin, evdə hazırlanan kompotu da içir. Makaron, dolma və kartof qızartması isə ev yeməkləri arasından sevimli yedikləridir.

yedikləridir.

6 yaşlı Aylin Musazadə də əksər uşaqlar kimi

"abur-cubur" və "fast-food"lardan əl çəkə bilmir. Yeməklərdən daha çox pizza və döneri sevir. Həmçinin, qazlı içkiləri də çox xoşlayır.

Ayşən Vəli

Park Byonq-Soq: Azərbaycandakı sürətli inkişaf məni çox təəccübləndirdi

Azərbaycana 8 il bundan əvvəl Koreya Milli Assambleyasının sədr müavini kimi səfər etmişdim. Bu müddət ərzində Azərbaycandakı müsbət dəyişikliklər, sürətli inkişaf məni çox təəccübləndirdi. Həqiqətən böyük uğurlar əldə edilib.

AZƏRTAC xəbər verir ki, bu fikirləri Azərbaycanda rəsmi səfərdə olan Koreya Respublikası Milli Assambleyasının sədri Park Byonq-Soq jurnalistlərə müsahibəsində deyib.

Sədr bildirib ki, Azərbaycana səfəri çərçivəsində ölkəmizlə arasında ikitərəfli əlaqələrin daha da inkişaf etdirilməsi və qarşılıqlı əməkdaşlığın genişləndirilməsi ilə bağlı məsələlər nəzərdən keçiriləcək: "Prezident İlham Əliyevlə görüşümüzdə Koreya və Azərbaycan arasında münasibətlərin inkişaf perspektivlərini müzakirə etdik. Əsas əməkdaşlıq əlaqələrini iqtisadiyyat sahəsində qurmağı planlaşdırırıq. Biz Azərbaycan hökumətinin işğaldan azad edilmiş ərazilərdə apardığı bərpa və quruculuq işlərində, xüsusilə "ağıllı kənd" layihəsində iştirak edəcəyik. Bundan başqa, yeni növ bərpaolunan enerji layihələrində də birgə əməkdaşlığımız olacaq".

Park Byonq-Soq Azərbaycan Milli Məclisinin sədri Sahibə Qafarova ilə də görüşəcəyini və ölkəmizlə arasında parlamentlərarası münasibətlərin müzakirə olunacağını da bildirib.

“Azərbaycan sülhə məcbur yollarını bilir”

“Ötən ilin sentyabrında başlanan və 44 gündə davam edən Vətən müharibəsində Azərbaycan öz tarixində ən parlaq qələbə qazandı. 30 il müddətində düşmən tapdağında olan Azərbaycanın 20 faizi torpaqları Azərbaycan Müzəffər Ali Baş Komandanımız Cənab Prezident İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə rəşadətli ordumuzun şücaəti və qəhrəmanlığı Müzəffər Ali Baş Komandanımız düzgün qurduğu strategiya nəticəsində düşmən tapdağından azad etdi və düşməne diz çökdürərək kapitulyasiya aktına imza atmağa məcbur etdi”. Bunu SİA-ya açıqlamasında millət vəkili Cavid Osmanov deyib.

Onun sözlərinə görə, 10 noyabr 2020-ci il tarixli Azərbaycan, Rusiya prezidentləri və Ermənistan baş naziri tərəfinin üçtərəfli bəyanat imzalanıb: “Bu bəyanatın icrasını təmin etmək və bundan irəli gələn 11 yanvar 2021-ci il tarixli 3 tərəfli növbəti bir sənədin müdallalarını icra etmək məqsədi ilə 3 tərəfli işçi qrupu yaradıldı və 3 ölkənin baş nazirlərinin müavinləri səviyyəsində bu işçi qrupu fəaliyyət başladı. Amma bir müddət sonra işçi qrupunun fəaliyyəti dayandırılmalı oldu, çünki Ermənistanda parlament seçkiləri keçiril-

Ermənistanı sülhə etməyin

di və ondan sonra da Ermənistanda yeni hökumət formalaşmağa başlamışdır. Bu müddət ərzində işçi qrupunun fəaliyyəti dayandırıldı. Eyni zamanda, Ermənistan tərəfi işçi qrupunun fəaliyyətini müəyyən mənada gecikdirmək məqsədi daşıyırdı. Bununla da üçtərəfli bəyanatın icrasını uzatmaq, xüsusən də “Zəngəzur dəhlizi”nin və digər kommunikasiyaların açılması, sərhədlərin demokrasiyası və delimitasiya işlərinə əngəllər törətmək”.

Cavid Osmanov bildirdi ki, artıq Qarabağla bağlı işçi qrupunun Moskva da görüşü keçirilir: “Əlbəttə ki, burada vacib məqam ondan ibarətdir ki, üçtərəfli bəyanatda hər 3 ölkənin öhdəlikləri var və burada Ermənistanla yanaşı Rusiya tərəfinin də üzərinə düşən vəzifələri var. Çünki Rusiya prezidentinin də üçtərəfli bəyanatda imzası var. Bu baxımdan, düşünürəm ki, işçi qrupunun fəaliyyətə başlaması, yeni təmasların olması üçtərəfli bəyanatın icrasını həyata keçirmək üçün

çox əlverişli məqamdır. Təmasların olması “Zəngəzur dəhlizi”nin və digər kommunikasiyaların açılmasına, delimitasiya və demokrasiya işlərini həyata keçirilməsinə vacib töhfə verə bilər. Eyni zamanda, bilirik ki, məhz Ermənistanın da yeganə çıxış yolu üçtərəfli bəyanatın icrasını təmin etməkdən keçir. Belə olan halda əlbəttə ki, işçi qrupunun fəaliyyətinin də müəyyən mənada irəliləyişlər olacağını düşünürəm. Təmasların müsbət nəticələrini əlbəttə ki, gözləntilərimiz böyükdür və eyni zamanda, bu təmaslar vasitəsi ilə Ermənistan Azərbaycanın ərazi bütövlüyünü tanımaqla, beynəlxalq hüquq çərçivəsində Azərbaycanın sərhədlərini tanımaqla, demokrasiya və delimitasiya işlərini aparmaqla sülh müqaviləsi imzalanmaq üçün çox əlverişli bir məqamdır. Əgər bu təmaslar nəticə verməyə Azərbaycan Ermənistanı sülhə məcbur etməyin yollarını bilir”.

Gülyana

Jurnalistikaya qabiliyyət imtahanı necə keçib? -

Bakalavr səviyyəsində jurnalistika ixtisasına qəbul olunmaq istəyən abituriyentlər üçün qabiliyyət imtahanı yüksək səviyyədə keçirildi”. Bunu SİA-ya açıqlamasında Mətbuat Şurasının sədr müavini Müşfiq Ələsgərli deyib.

Onun sözlərinə görə, imtahan prosesi inşa (esse) mövzusunun seçilib müəyyənləşdirilməsi ilə başladı: “Mətbuat Şurasının və KİV nümayəndələrinin iştirakı ilə Dövlət İmtahan Mərkəzində püşkatma yolu öncədən təklif olunmuş 210 mövzu arasından 3 mövzu seçilib müəyyənləşdirildi və videobağlantı vasitəsilə imtahan mərkəzlərinə çatdırıldı. İnşa mövzularının öncədən DİM saytında yerləşdirilməsi abituriyentlərə kömək məqsədi daşıyır. Həvəsi, istəyi, marağı yüksək olan abituriyentlər öncədən bu mövzularla tanış olub hazırlaşmağa bilirlər və imtahan günü hər hansı bir çətinlik yaşamırlar. Ümumiyyətlə, Dövlət İmtahan Mərkəzi qabiliyyət imtahanının rahat şəkildə keçməsi üçün hər cür şərait yaratmışdı. Mətbuat Şurası üzvlərinə şərait yaradıldı ki, imtahan keçirilən binalara gedib prosesi canlı müşahidə etsinlər. Biz imtahan prosesini izlədik və hər şeyin normal olduğunu gördük.

Məlumat üçün bildirim ki, 2021/2022-ci tədris ili üzrə jurnalistika ixtisası almaq üçün 760 nəfər müraciət edib. İxtisas üzrə ali məktəblərdə ayrılmış yerlərin sayı isə 265 nəfərdir. Bunlardan 132 nəfəri dövlət sifarişlidir. Göründüyü kimi, rəqabət yüksəkdir. Bu da onu göstərir ki, jurnalistikaya maraq yenə yüksəkdir. Hətta, ötən illərlə müqayisədə sənəd verənlərin saylarında artım var.

2 gün sonra nəticələr elan ediləcək. Arzu edək ki, jurnalistikaya yüksək maraq göstərənlər, yüksək bilik və bacarığa sahib olanlar qalib gəlsinlər”.

Qönçə Quliyeva

Rusiya seqmentinə məxsus bir sıra teleqram kanalları, xüsusilə REVERSE SIDE OF THE MEDAL Azərbaycanın işğaldan azad olunmuş Qarabağın Rusiya sülhməramlıları kontingentinin məsul olduqları ərazilərdə xidmət aparan hərbi qulluqçusunun fikirlərini dərc edib. Adı açıqlanmayan rusiyalı sülhməramlı xidməti haqqında həmçinin ermənilərin onlara münasibəti barədə bir sıra maraqlı fikir-lərini açıqlayıb. SİA olaraq həmin fikirlərin bəzisini diqqətinizə çatdırırıq.

“Yerli ermənilər əvvəllər bizdən hətta pul da almırdılar, indi isə hər şey dəyişib”

“Mən burada ikinci növbədəyəm, yeni 2020-ci ilin Noyabrında Qarabağa daxil olanlar buranı tərk edəndən sonra onları əvəzləyənlərdənəm. Ümumiyyətlə, bütün bunlar böyük erməni iflasıdır. Azərbaycan revanşa hazırlaşdı və konkret olaraq hazırlaşdı”, deyən sülhməramlı əlavə edib ki, onların kontingenti demək olar ki, lüt bir sahəyə atılmışdı. İndi burada mövcud olmaq üçü əla şəraitlər yaradılıb, onda isə harada gəldi yaşayırdılar: “Yerli ermənilər əvvəllər bizdən hətta pul da almırdılar, indi isə hər şey dəyişib. Bizə olan münasibət indi bu cürdür: əvvəl harada idiniz və bizi müdafiə edin.

Tərəflər arasında vəziyyət belədir: azərbaycanlılar özlərini qalib hüququnda aparırlar. Ermənilər məğlubiyyətlə barışmırlar və hər dəfə öz əhəmiyyətlərini göstərməyə çalışırlar, halbuki, yumurtanın ağından ayrılmış satısı qədər də deyillər. Məsələn, bax indi (mətn yazılarkən nəzərdə tutulub-red.) Geqarkunik (Basarkeçər-red.) vilayətinin şimalında yenidən hərəkətililik var”.

Qarabağda erməni iflası - rus hərbiçisi nə düşünür

Sülhməramlı: “Ermənilər məğlubiyyətlə barışmırlar və hər dəfə öz əhəmiyyətlərini göstərməyə çalışırlar, halbuki, yumurtanın ağından ayrılmış sarısı qədər də deyillər”

“Ermənilərdə 3 nəfər 200 yükü (ölü), 4 nəfər 300 yükü (yaralı) oldu...”

“Səhər saat 5-ə yaxın Verin-Şorja rayonundakı postlar arasında atışma olub”, deyən sülhməramlı hadisəni belə şərh edir: “Ermənilər itirilmiş post haqqında danışıblar. Bizim MN-nin versiyasında baş verməyən daha bir atışmaya gəlincə: saat 3:00-a yaxın qarma qarışıqlıq başladı. Ermənilər öz postlarında bir zabıt və üç (ya da iki) əsgər qoydular. Sonra tankların, minomyotların iştirakı ilə konkret atışma başlandı. Özü də bütün bunları erməni tərəfi istifadə edirdi. Saat 10:00-da hər şey başa çatdı. Baş verənləri analiz edərkən, belə deyə bilirik ki, bu erməni ordusunun təxribatı idi. Nəticə isə: ermənilərdə 3 nəfər 200 yükü (ölü), 4

nəfər 300 yükü (yaralı) oldu...”

Sülhməramlı daha sonra maşınların və sənədlərin yoxlanılması barədə danışdı.

“Bir maşında baqaj dolusu çətinə aşkarlandı, digərində isə 80 yaşlı qarının meyiti”

Onun sözlərinə görə, maşınların yoxlanılması vaxtı bəzən sürprizlərlə də qarşılaşırlar: “Münaqişə başa çatandan sonra çox sayda silah qalıb. Biz silahları mütəmadi olaraq ermənilərdən geri alırıq. Bu yaxınlarda birini çətinə kolu ilə saxlamışıq. Həmin tip bütöv bir baqajı doldurmuşdu. Onu dəniz piyadaları (sülhməramlı kontingentinə daxil - red.) qəbul etdilər. Hətta bir dəfə işində 80 yaşlı qoca qarının meyiti olan maşını saxlamışdıq. O ölmüşdü və qohumları qonşu kəndə dəfn etməyə aparırdılar”.

Rusiyalı sülhməramlı onu da etiraf edib ki, Qarabağdakı nəhəng minalanmış sahələri o başqa heç yerdə görməyib: “Özü də

ermənilər elə sürətlə geri çəkildilər ki, bir çox sahələrdə hətta formulyasiya işləri belə qeyd olunmayıb. İndi isə humanitar minatəmizləyən rota hər gün ərazilərə çıxırlar ki, minaları zərərsizləşdirdinsinlər. Yeri gəlmişkən, təmizlənmə zamanı Ural yük maşını minaya düşdü. Nəticədə həm sürücü, həm də maşının komandiri orta dərəcəli travmalarla Rusiyaya göndərildilər. Hər ikisi sağ-salamatdırlar, ancaq onları burada saxlamadılar”.

“Yerlilər haqqında bir şeyi deyə bilərəm - onlar ermənilərdir...”

Rusiyalı sülhməramlı yerli ermənilərin davranışları və münasibətləri barədə danışdı: “Yerlilər haqqında bir şeyi deyə bilərəm - onlar ermənilərdir... Biz çox yaxşı gəlir mənbəyiyik. Yaşayış həddi çox aşağıdır. Hərbiçilərin bir sutkada 17 dollar məvacibləri və ezamiyyə pulları nəzərə alınarsa onlar (sülhməramlılar) özləri üçün bir çox şeylər edə bilərlər. Yerlilər də məhz bundan istifadə edirlər, harada postlar qurulubsa, dərhal həmin yerlərdə mağazalar açırıqlar. Elələri də var ki, bizim onları satdıqlarımızı düşünürdülər, çünki müharibədə Ermənistanın tərəfində döyüşmədik”.

Bax, bu cürdür rusiyalı sülhməramlıların Qarabağda ermənilərin əhatəsindəki həyatları və fəaliyyətləri. Hər halda, sülhməramlının dediklərindən də belə nəticəyə gəlmək olar ki, ermənilərin içində xidmət aparmaq onlar üçün hətta əzabvericidir, çünki elə açıqlama verən sülhməramlının da dediyi kimi: onlar ermənilərdir...”

Rövşən RƏSULOĞ

Cəllad Njde və terrorçu Monte hələ də Qarabağdan bizə baxırlar!

Qarabağda və Ermənistanla təyin olunmamış sərhədyanı ərazilərdə düşmənin artıq hər gün tətbiq etdiyi təxribat cəhdləri ilə yanaşı, digər işğalçılıq məqamları öz mövcudluğunu qoruyub-saxlamaqdadır. SİA xəbər verir ki, bir neçə ay əvvəl Rusiya sülhməramlılarının məsul olduqları Azərbaycan ərazilərində erməni terrorçularına ucaldılmış abidələr bu gün də öz yerlərində qalmaqdadır. Hətta faşist Almaniyası üzərində qazanılmış qələbənin 76-cı ildönümü ərəfəsində erməni cəlladı, Hitlerin əlaltısı - Qaregin Njdeyə qoyulmuş abidənin qaldırılacağı barədə söz-söhbətlər gəzməyə başlasa da, sonradan bu məsələlər də geridə qaldı və abidənin üzəri brezent çadırla örtüldü.

Yoxsa bir ovuc erməninin qarşısında gözükdölgəli əməlləri-filanımı var?

Bu gün isə faşist cəlladının abidəsi yenidən aşkardadır, hətta onun ətrafında abadlıq işləri görüldü, üstelik, park salınıb (!). Təbii ki, belə bir iyrenc, idbar bir mənzərənin faşist Almaniyası ilə müharibədə ən çox itki vermiş Rusiyanın gözü qarşısında, daha dəqiq desək, rus sülhməramlılarının gözləri önündə dayanması isə belə deməyə zəmin yaradır ki, rus hərbiçiləri və onların komandanlıqları baş verən bu biabırçı olayı həzm edirlər. Amma niyə, nəyə görə? Yoxsa bir ovuc erməninin qarşısında gözükdölgəli əməlləri-filanımı var?

Lakin söz yox ki, Azərbaycan sözügedən mənzərəni həzm etməz və heç vaxt etməyəcək - o zamana qədər ki, separatçı və işğalçı xislətli o torpaqları tərk etməyə qədər Njdenin murdar abidəsinin sökülməsi tələbi öz qüvvəsində qalacaq.

Əgər çəkinirlərsə, kənara çəkilərək o murdar gil, daş yığınının Azərbaycan hərbiçiləri tərəfindən bir neçə saniyəyə necə məhv edilməsini seyr etsinlər

Bu da azmış kimi, Rusiya sülhməramlılarının fəaliyyət göstərdikləri Azərbaycan ərazilərində digər erməni terrorçusu - ASALA-nın Birinci Qarabağ müharibəsində cəhənnəmə vasil edilmiş liderlərindən olan Monte Melkonyanın da abidəsi ucalır. Dünyanın bir çox nöqtələrində terror aksiyaları törətmiş bu mənfur üsürün əlində yüzlərlə dinc azərbaycanlı qanı var və söz yox ki, belə halların hələ də öz mövcudluğunu qoruyub-saxlaması heç bir halda qəbul edilən deyil.

Təbii ki, hər iki cəlladın və terrorçunun abidələri gec, ya da tez kökündən məhv olunmağa məruz qalacaq və buna kimsənin şübhəsi yoxdur. Ancaq həmin abidələrin günü bu gün də Rusiya sülhməramlılarının necə dəyərlər, düz burunlarının altında dayanmaları istər-istəməz suallar doğurur - onlar faşist abidələri qarşısında növbə çəkməkdən qürur duyurlar, yoxsa bir ovuc separatçı yığnağında çəkinirlər? Əgər çəkinirlərsə, kənara çəkilərək o murdar gil, daş yığınının Azərbaycan hərbiçiləri tərəfindən bir neçə saniyəyə necə məhv edilməsini seyr etsinlər. Çünki belə davam edə bilməz!

Rövşən RƏSULOV

xində Qarabağda gedən döyüşlər zamanı Azərbaycan Silahlı Qüvvələri tərəfindən azad edilmişdir. Suqovuşan kəndi 1923-cü ildə təşkil edilmiş Dağlıq Qarabağ Muxtar Vilayətində Ağdərə rayonu inzibati ərazisinə daxil edilib. 1943-cü ildə Suqovuşana şəhər tipli qəsəbə statusu verilmişdi. 1992-ci ildə Ağdərə rayonu ləğv edilərək ərazisi qonşu Ağdam rayonu, Tərtər rayonu və Kəlbəcər rayonu arasında bölüşdürüldü. Suqovuşan kəndi də Tərtər rayonuna birləşdirilən kəndlərdən biri olmuşdur. Onu da vurğulayaq ki, Suqovuşan ilk dəfə 1991-1992-ci illərdə Azərbaycan Ordusu tərəfindən işğaldan azad edilib. 1994-cü ilin aprel ayında Manvel Qırıqoraynın başçılığı altında Ermənistan ordusunun Eçmiədzin könüllülər dəstəsi yenidən Suqovuşanı işğal edib. 44 günlük Vətən müharibəsində işğaldan azad edilən bu ərazinin tarixi adı Prezident İlham Əliyev tərəfindən bərpa edilərək Suqovuşan adlandırılmışdır.

1988-89-CU İLƏ QƏDƏR AZƏRBAYCANLILAR YAŞAMIŞ 16 RAYONDA 90 TÜRK MƏNŞƏLİ TOPONİMLƏR DƏYİŞDİRİLİB

Tarixçi alimlərin fikirlərinə istinadən deyə bilərik ki, bir çox hallarda yeni ad tapa bilmədiklərdən Azərbaycan toponimləri ermənicəyə tərcümə olunmuş, ya da bir-iki hərf dəyişdirilmişdir. Dəmirçi-Darpanik, Ağqala-Berd-kunk, Ayrıvənk-Hayravan, Zod-Sotk, Qızıl Bulaq-Xaçaxbyur, Məzrə-Masrik, Qaraqala-Sevaberd, Göykilsə-Kaputan, Oxçaberd-Voxçaberd, Yengicə-Norabats, Xaçaparaq-Xaçpar, Güllüdü-Vardahovid, Zeytə-Zedeyə, Armutlu-Danzud, Almalı-Xizorud, Nəzrvan-Kazaravan, Ağbulaq-Axpurak, Bəriabad-Barapet, Ağkilisə-Cermakavan, Acıbac-Acabac, Qovşud-Kavçut, Kərd-Kard, Ağudi-Aqitu, Aravus-Aravis, Bayandur-Baqatur, Yeni kənd-Nor-Gyuq, Gabut-Kapuyt, Molla Musa-Musakana, Piraqan-Byurakan, Daşqala-Karaberd, Bəzixana-Dzithankov, Qızıltamur-Vosgevaz, Melikkənd-Melikgyuğ və s. Sovet Ermənistanı ərazisində olan Azərbaycan mənşəli bütün toponimlərin - çayların, dağların, dərələrin, təpələrin, düzənliklərin adları belə dəyişdirilib erməniləşdirilmişdir. İndi Ermənistan adlanan ərazinin toponimlərinin əksəriyyətini türk mənşəli toponimlər təşkil edirdi. Yaxın tariximizə nəzər salsaq, görürük ki, 1988-89-cu ilə qədər azərbaycanlılar yaşamış 16 rayonda 90 türk mənşəli toponimlər dəyişdirilərək erməni adı ilə əvəzləndi. Bu rəsmi statistika Ermənistan prezidentinin fərmanı ilə 1991-ci ildə təsdiqlənir. XX əsrin əvvəllərində Qərbi Azərbaycanda 2310 coğrafi addan 2000-ə qədər türk mənşəli idi. Zaman yetişəcək Azərbaycanın bütün tarixi adları yenidən özünə qaytarılacaqdır.

Nəzakət ƏLƏDDİNQIZI

Soyqırıma məruz qalan toponimlərimiz

Prezident İlham Əliyev: “Qədim Azərbaycan yaşayış məntəqələri əsl adları ilə də çağırılmalıdır”

dan köçürüldü. Vurğulayaq ki, Ermənistan SSR-i Ali Soveti Rəyasət Heyətinin ilk fərmanı ilə 29 rayonda 72 türk toponimi dəyişdirilərək mənəvi soyqırım qurbanı olub.

Zaman-zaman türk mənşəli toponimlər təcavüzə məruz qalmışdır. Adı dəyişdirilən rayonlardan biri də Basarkeçər rayonu olub. Basarkeçər rayonu 1930-cu il sentyabrın 9-da yaradılıb. 1969-cu il iyunun 11-nə kimi Basarkeçər, həmin tarixdən sonra isə Vardenis rayonu adlandırılıb. Rayon ərazisində irili-xırdalı çoxlu dağ zirvələri və Göyçə gölüne tökülən çaylar vardır. Onlardan ən böyüyü Məzrə (dəyişdirilmiş adı Masrik) çayıdır. Çaxırlı yaylası da bu rayon ərazisindədir. Tarixi mənbələrdə göstərilir ki, 1948-1951-ci illərdə rayon əhalisinin bir qismi Azərbaycan ərazisinə köçürülmüşdür. Təkcə Zod kəndindən 100 ailə Xanlar (indiki Göygöl rayonu) rayonunda məskunlaşdırılmışdır. Bu vaxt Basarkeçərin 37 kəndində 30-u azərbaycanlı, 5-i erməni, 2-si isə qarışıq kəndlər idi. Vurğulamaq yerinə düşər ki, 28 noyabr 1988-ci il tarixdə daşnak terror qrupları Basarkeçər rayonunun Çaxırlı, Qanlı, Kerkibaş, Şışqaya, Zod kəndlərinə basqınlar edərək nəqliyyat vasitəsi olmayan imkansız, əliyalın əhalidən 34 nəfəri döyərək işgəncə ilə qətlə yetirmişlər. Qarda-çovğunda borana düşən qaçqınlardan 12 nəfər isə donvurmadan tələf olub.

Basarkeçər rayonunun Daşkənd, Nərimanlı, Ağkilisə, Pəmbək, Qızılvəng, Şışqaya, Zod, Qanlı, Yuxarı Zağalı, Sətənağac, Kəsəmən, Göysu, Dərə, Subatan, Sarıyaqub, Çaxırlı, Zerkənd, Canəhməd, Yarpızlı, Böyük Məzrə, Kiçik Məzrə, Böyük Qaraqoyunlu, Kiçik Qaraqoyunlu, Qoşabulaq, İnəkdağı, Babacan, Kerkibaş, Qayabaşı, Qaraiman, Ağyo-xuş, Yuxarı Şorça, Aşağı Şorça, Qırxbulaq, Gödəkbulaq, Tüskülü, Qamışlı, Aşağı Zağalı kimi kəndləri var.

“ERMƏNİSTAN BASARKEÇƏR RAYONUNU, ONUN ADINI

Ermənilərin Azərbaycana qarşı işğalçılıq siyasəti iki əsrlik tarixi dövrü əhatə edir ki, bu zaman məsələsində təkcə ərazi iddiaları ilə təcavüzkar siyasətlərini davam etdirməyib, eyni zamanda, mədəni irsimizə, milli-mənəvi dəyərlərimizə göz dikib, onları özünün küləşdirməyə çalışıblar. Mədəni irs nümunələrini erməni mülkiyyəti adı ilə tanıtməyə çalışaraq, əqli mülkiyyətimizin terrorçusuna çevriliblər. Bütün bunlarla yanaşı, neçə əsrlərdir ki, Azərbaycan toponomlərinə qarşı təcavüzkar siyasətlərini reallaşıdırıblar. Mənbələrə istinadən deyə bilərik ki, ilk addəyişdirmə 1801-ci ildə baş vermiş, türk mənşəli adlar rus mənşəli toponimlərlə əvəz edilmişdir. Belə ki, ilk dəyişdirilən ad Cəla-loğlu rayonundakı (Stepanovan rayonu) Qaraməhəmməd kəndinin adının dəyişdirilərək Aleksandrovka qoyulması ilə başlayıb.

GÜMRÜ LENİNAKAN, BÖYÜK QARAKİLSƏ KİROVAKAN ADLANDIRILDI

Qeyd edək ki, Ermənistan ərazidəki türk mənşəli adların dəyişdirilməsi siyasətinə “Türkmənçay” sülh müqaviləsindən sonra, XIX əsrin 30-cu illərindən sistemli və məqsədli şəkildə başlanılmışdır. Tarixin müxtəlif dövrlərinə nəzər salsaq görürük ki, ermənilərin 1918-20-ci illərdə xalqımızı soyqırma məruz qoyduqları kimi, qədim tarixi abidələri, binaları yandırır və addəyişməni davam etdirməklə mənəvi soyqırma məruz qoyurdular. Həmin dövrün materiallarını əks etdirən sənədlərdə qeyd olunur ki, 1918-1920-ci illərdə Qərbi Azərbaycan ərazisində türk mənşəli adlar Yuxarı Ağdam - Qanzakar (İcevan), Tamamlı - Burastan (Artaşat) və s. erməni mənşəli sözlərlə əvəzləndi. 1924-cü ildən aparılan addəyişdirmə prosesi nəticəsində Gümrü Leninakan adlandırıldı. Sonra Böyük Qarakilsə Kirovakan oldu. 1924-1930-cu illər ərzində Ermənistanda türk mənşəli 80 toponim dəyişdirilmişdir. Toponimlərin dəyişdirilməsinə səbəb kimi Ermənistan SSR-nin rəsmi qərarı göstərilirdi. Rəsmi qərarla qeyd olunurdu ki, Ermənistandakı yer adları dini mənə daşıdığı, keçmişin feodal ünsürlərini özündə əks etdirdiyinə görə dəyişdirilməlidir. Təbii ki, Ermənistandakı türk toponimlərinin dəyişdirilməsinə əsas səbəb bu adların türk mənşəli olması idi. Toponimlərin dəyişdirilməsi prosesi İkinci Dünya müharibəsindən sonra daha da sürətləndi. 1946-1948-ci illərdə Yaxın Şərqdən, Şərqi Avropa və Amerikadan Ermənistanə köçən ermənilərin sayının artması, eləcə də qeyd olunan illərdə təqribən 90 000 erməninin Qərbi Azərbaycana köçürülməsi buna səbəb idi. Tarixçi alimlərin qənaətinə əsasən, toponimlərin dəyişdirilməsinin digər səbəbi Ermənistan ərazisindən azərbaycanlıların kütləvi şəkildə deportasiyası idi. Bu qərara əsasən, 1948-ci ildə 10 000, 1949-cu ildə 40 000, 1950-ci ildə 50 000 azərbaycanlı Ermənistan-

Hər il BMT-nin Baş katibinin Beynəlxalq Sülh Günü münasibətilə dünya xalqlarına müraciətlərində deyilir ki, münaqişələrin səngiməsi, atəşkəs rejiminə tərəflərin qarşılıqlı şəkildə əməl etməsi təkcə insanların əmin-amanlıq şəraitində yaşaması deyil, eyni zamanda, inkişaf, tərəqqi, bəşəri təhlükəsizliyə təminatdır. Lakin hətta sülh günündə belə ümumi məqsədlər naminə dövlətlər bir-birilə dil tapa bilmir, həmin gün də dünyada atəş səsləri səngimək bilmir.

Hələ 19-cu əsrin sonlarında təsis edilən Beynəlxalq Sülh Bürosunun əsas missiyası müharibəsiz dünya yaratmaq olub. Buna baxmayaraq XX əsrdə iki dəfə Dünya müharibəsi baş verdi, milyonlarla adam öldürüldü,

san əqlini narahat edən, onu daim düşünməyə vadar edən ən ümdə problemlərdən biri olsa da, nəinki dünya alimlərinin, hətta siyasətçilərin onun haqqında yüksək kürsülərdən söylədikləri hələlik yalnız söz olaraq qalmaqdadır.

Tədqiqatçıların hesablamalarına görə, 1945-ci ildən - yeni İkinci Dünya müharibəsindən üzü bəri planetdə cəmi 26 dinc gün mövcud olmuşdur. Buna baxmayaraq 75 il ərzində dünyada onlarla ictimai-siyasi xadim Sülh üzrə Nobel mükafatına layiq görülmüşdür. Əslində bu sülh mükafatı Nobel Komitəsi tərəfindən "Milletlər arasındakı qardaşlıq, daimi orduların ləğvi və ya azaldılması və sülh qurultaylarının keçirilməsi və təşviqi üçün ən çox və ya ən yaxşı işlər görmüş şəxsə" təqdim edilir.

2009 -cu ildə bu mükafata Amerika Prezidenti Barak Obama layiq görüldü. Obamanın

prezidentəm" Sual olunur, əfqan müharibəsini gören, yoxsa Əfqanıstandakı müharibələrdə ABŞ ordusunun iştirakına əmr verən? Bu gün tutaq ki, Əfqanıstanda kim-kimlə sülh bağlayacaq, hələlik aydın deyil. Əgər kənar danışıqların vətəndaş müharibələrində heç kim qalib gələ bilmirsə, demək, orada sülhdən danışmaq əbəsdir. İndi haqlı olaraq müharibə ekspertləri belə fikir söyləyirlər: "Bəşəriyyət müharibələrə son qoymasa, müharibələr bəşəriyyətə son qoyacaqdır..."

Qurani-Kərimdə Allah-Təala öz bəndələrinə buyurur: "Ey iman gətirənlər! Hamınız bir yerdə sülhə gəlin! Şeytanın yolu ilə getməyin, çünki o, sizin aşkar düşmənidir."

Bu gün yer üzünün illərlə qanayan yaraları olan Fələstin, İraq, Suriya, Əfqanıstan, Livi-

ni ucqar vilayətlərinə dəyməyib. Amma ABŞ-in da, Rusiyanın da əsgərləri isə özge xalqların torpaqlarında gəzməkdən sanki xüsusi zövq alırlar. Halbuki özge ərazilərdə müharibə aparmaq həmin dövlətlərə ikiqat baha başa gəlir.

Azərbaycan dövləti 30 ilə yaxın Qarabağ münaqişəsinin sülh yolu ilə həllini özünə seçmiş etdiyini dünyaya bəyan elədi. Lakin bu illər ərzində nə BMT, nə ATƏT, nə də bu gün əsgərləri özge xalqların torpaqlarını tapdalan dövlətlər xalqımızın haqq səsinə eşitmədilər. 44 günlük ədalətli Vətən müharibəsində qazanılan Qələbə həm də sülh danışıqlarına qapı açdı.

Bu gün kənar müdaxilələr, kobud güclər olmasa heç bir ölkədə söndürülmüş münaqi-

Bəşəriyyət müharibələrə son qoymasa...

əlil olanların, yaralananların sayı, mülkiyyətə vurulan ziyanların miqdarı hesaba sığmadı.

Vaxtilə XX əsrin görkəmli fiziki, nisbətən nəzəriyyəsinin banisi Albert Eynşteyn deyirdi: "Mən yalnız sülhsevər deyil, həm də bir sülh savaşıçıyam. İnsanlar savaşa savaşa açmadıqları müddətdə heç bir şey savaşıları ortadan qaldırmayacaq." Hətta müharibələrin qarşısının alınması mövzusunda A. Eynşteyn və psixoloq elminin banisi Ziqmund Freyd məktublaşmışlar da.

Britaniyalı fizik, ictimai xadim Con Bernal ötən əsrin 50-ci illərində yazdığı "Müharibəsiz dünya" ("World Without War") adlı kitabında müharibə zülmündən azad olmuş və bütün elmi nailiyyətləri insan naminə istifadə etmiş cəmiyyətin təsvirini vermişdir. Yeri gəlmişkən, o, 1953 -cü ildə xalqlar arasında dostluğun möhkəmləndirilməsinə görə beynəlxalq Stalin mükafatına layiq görülmüşdü.

Təəssüf ki, sülh ideyası bu günə kimi in-

mükafatlandırılması tənqidlərsiz ötürmədi. Spektiklərin fikrincə, Əfqanıstanda 30 min əsgəri olan Amerika Prezidentinin sülh mükafatına layiq görülməsi vaxtından əvvəl atılmış, çaşdırıcı bir addım idi. Lakin Nobel sülh mükafatı mərasimindəki nitqini ABŞ -in 44-cü prezidenti "Ədalətli sülh və ədalətli müharibə" mövzusunda həsr etmişdi: "Biz acı həqiqəti etiraf etməliyik: nə qədər ki, yaşayırıq münaqişələri həyatımızdan yox edə bilməyəcəyik. Elə məqamlar olacaq ki, dövlətlər təkliddə, yaxud birlikdə qüvvə tətbiqinin nəinki zəruri olduğu, hətta mənəvi-əxlaqi baxımdan doğru olduğu qənaətinə gələcəklər." Onun fikrincə, ədalətli müharibə isə yalnız öz ərazisində düşməne müqavimət göstərildiyi müharibədir. Bəs görəsən, onda ABŞ qoşunları İraq ərazisində niyə hərbi əməliyyatlar apardı? Axı İraq ABŞ-a hücum etməmişdi.

ABŞ-in hazırkı Prezidenti Co Bayden isə deyir: "Əfqan müharibəsini gören dördüncü

ya və başqa müsəlman dövlətləri hər gün yadelli əsgərlərin və ya qaraçıların hücumuna məruz qalır. Bu ölkələrdə vətəndaş müharibələri, qarşıdurmalar, aclıq və insan haqlarının tapdanması ən yuxarı səviyyədə baş verir. Xalqın böyük qismi yurd-yuvasından çıxmağa məcbur edilir, məcburi köçə etiraz edənlər isə qətlə yetirilirlər. Qadınların təcavüzə məruz qaldığı, məscidlərin talan edildiyi, müsəlmanların evlərinə, tarlalarına hücum edilərək əziyyət gördüyü bu ölkələrdə qətl edilənlərin sayı yüz minləri ötüb keçir.

XXI yüzilliyin 20 ili ərzində ABŞ prezidentləri yalnız seçkidən-seçkiyə ölkənin ştatlarında olur və Kremlə oturan Rusiya dövlət başçılarından ayağı bir dəfə də olsun ölkəsi-

şə ocaqları yenidən alovlanmaz. Bu gün 44 günlük müharibənin kadrlarını seyr etdikcə hər birimizin ürəyi ağrıyır. 30 illik düşmən işğalının ən acı dəhşətlərini gören və yaşayan xalqlardan biri də bizim xalqımızdır. Xalqımız həmişə sülhün tərəfdarı olmuşdur.

Bəs deyilmi, ey insanlar, töküldü qan, axdı qan?

Bəs deyilmi, qara torpaq su içdi göz yaşından.

...Sülhə gəlin, ey insanlar, yoxsa dünya məhv olar.

-nəğməsi dünyaya ünvanlanan sülh məsajımızdır.

Nurəddin Muğanlı

...Deyəsən, qələm yenə də düşmən əlinədir. Əslində, mən bunu onların yazdıqları yazının üslubundan tanıyıram. Sual oluna bilər, məgər erməni iqtisadçıların hamısı mı öz ölkələrinin iqtisadiyyatındakı tərəqqi və ya tənəzzülün proqnozunu dəqiq verə bilərlər? Bundan əlavə, həmin iqtisadçının "Hayastan" blokundan olması və ölkəsinin gələcəyi ilə bağlı bədbin proqnozlar səsləndirməsi əksər ermənilərə inandırıcı görünməyə də bilər. Məsələn, elə özünə iqtisadçı deyən təzə deputat Tadevos Avetisyan kimi...

Beləliklə, Nikol Paşinyanın Ermənistanın yaxın illərdə vəd etdiyi minimum 7 faizlik iqtisadi artımla bağlı proqnozlarına bu dəfə, dedimiz kimi, erməni iqtisadçı Tadevos Avetisyan "mız" qoymaq istəyir. Yəni o da deyir ki, guya Nikol küyə basır, ölkədə 7 faizlik iqtisadi artım üçün heç bir şərt, heç bir əsas yoxdur.

Xatırladaq ki, baş nazir Nikol Paşinyan ötən gün hökumətin qarşısındakı 5 il üçün proqramını təqdim edərkən, Nazirlər Kabinetinin 2026-cı ilədək ÜDM-in illik minimum 7 faiz artımını təmin etmək vəzifəsini "öhdə-

Nikolun yeni proqnozlarına "mız" qoyanlar

lik kimi" qarşısına məqsəd qoyduğunu söyləyib. Bununla yanaşı, baş nazir əlverişli xarici mühitin mövcudluğu şəraitində bu artımın hər il 9 faizə qaldırıla biləcəyini də gizlətməyib. Bu gün Ermənistanda işsiz çoxdur deyə, Nikol buna da əncam çəkəcəyini bildirib. Yəni qarşıdakı illərdə ölkədəki işsizlik 30 faizdən 10 faizə endiriləcək.

Qeyd edək ki, erməni baş nazirin dedikləri, nədənsə, "Hayastan" blokundan olan iqtisadçı Tadevos Avetisyanı qane etmir.

Bu gün Ermənistanı dar qrup maraqlarından çıxış edən populistlər tərəfindən idarə edildiyini deyən Avetisyan, hazırkı çətin şəraitdə ölkənin milli maraqları müdafiə edən mütəxəssislər tərəfindən idarə edilməsini məsləhət görür.

Ötənlərdə Nikolun ikirəqəmli iqtisadi artımla bağlı verdiyi vədi baş nazir və onun komandasına xatırladan erməni iqtisadçı, onlara son üç il yarımada fəaliyyətlərinin nəticələrinə yenidən baxmağı tövsiyə edir.

Onun sözlərinə görə, investisiya axını iqtisadi artımın əsas amillərindən biridir, amma son illərdə Ermənistanda onların həcmi sürətlə azalmaqdadır. Ölkədəki olan-qalan kapital da artıq xaricə "uçurulur" ki, son aylar buna inflyasiyanın davamlı artması da əlavə olunmaqdadır.

"...Mən bu gün vəd olunan 7 faiz iqtisadi artımın əvəzinə 7 faiz inflyasiya əldə edəcəyimizdən qorxuram. Doğrudur, son 7 ayda ölkədə maaşlar orta hesabla 5,4 artsa da,

amma ərzaq məhsulları orta hesabla üç dəfə artıb. Bununla belə, göstəricilər nəinki azalan iqtisadiyyatı xarakterizə edir, həm də əhalinin daha da yoxsullaşmasına kömək edir".

...Deyirəm də, qələm düşmən əlinədir. Elə bil, hamısı Nikola badalaq gəlmək üçün növbəyə dayanıblar. Siz hələ Avetisyanın sonrakı dediklərinə baxın. Deyir ki, mən Ermənistanda işsizliyi azaltmaq planlarına şübhə ilə yanaşıram.

Sonra da deyir ki, Nikol yenə xalqa "İya" gəlir, yeni erməniləri boş vədlərlə "doyurur" və sonra bunlar yerinə yetirilmədikdə (guya onun buna şübhəsi yoxdur), günahkarları axtarmağa başlayacaqlar. Daha sonra da Avetisyan bu dəfə heç utanmadan, son illərdə hökumətin müxtəlif vergi alətlərinin köməyi ilə iş yerlərinin bir hissəsini "kölgədən" çıxarmağı bacardığını etiraf edir.

Ağasəf Babayev

“Əgər erməni faşizmi yenidən baş qaldırmağa cürət etsə,..”

Ermənistanın Müdafiə Nazirliyi Xankəndinə, eləcə də Rusiya sülhməramlı qüvvələrinin nəzarəti altında olan ərazilərə hərbiçilər göndərir. Bu qüvvələr ərazidə təxribatlar törədir, Azərbaycanın silahlı qüvvələrinin mövqelərini

“**P**rezident cənab İlham Əliyev CNN Türk televiziya-sına müsahibəsində dünya ictimaiyyətinə, eləcə də Qarabağda fəaliyyət göstərən Rusiya sülhməramlı qüvvələri də daxil olmaqla ermənilərə kifayət qədər açıq mesajlar verdi. Cənab Prezident bu günə qədər verdiyi bütün müsahibələrində olduğu kimi, bu dəfəki müsahibəsində də ermənilərin 30 ilə yaxın apardığı işğalçı siyasətindən və işğal zamanı törətdikləri vəhşiliklər haqqında ətraflı məlumat verdi. Eyni zamanda, şanlı qələbəmizdən sonra bu bölgədə hazırda mövcud vəziyyəti dünya ictimaiyyətinin diqqətinə çatdırdı”. Bu sözləri SiA-ya açıqlamasında deputat Kamilə Əliyeva deyib.

Onun sözlərinə görə, ölkə başçısı Ermənistanı 10 noyabrda qə-

bul edilmiş üçtərəfli bəyannamənin bəndlərini yerinə yetirməyə çağırırdı: “Bu gün Ermənistanda bu razılaşmanı pozmağa çalışan kifayət qədər revanşist qüvvələr mövcuddur. Xüsusilə, Ermənistanın hazırkı müdafiə naziri son günlər sərsəm fikirlər söyləməyə başlayıb.

atəşə tuturlar. Cənab İlham Əliyev Ermənistanın siyasi və hərbi rəhbərliyinə, təxribatla məşğul olan qüvvələrə ciddi xəbərdarlıq etdi və bildirdi ki, onlar 44 günlük müharibə zamanı düşdükleri vəziyyəti unutmasınlar. Əgər erməni faşizmi yenidən baş qaldırmağa cürət et-

sə, onların başları yenidən əzilərək. Qarabağda ermənilərin hər bir hərəketi və fəaliyyəti Azərbaycanın hərbi qüvvələrinin tam nəzarətindədir. Əgər erməni hərbiçiləri ciddi təxribat törədərlərsə, Azərbaycan tərəfindən adekvat tədbirlər görülməkdir. Azərbaycan tərəfinin bununla bağlı bölgədə antiteror əməliyyatları aparmağa tam hüququ çatır. Cənab Prezident Ermənistanın yaxın müttəfiqi olan Rusiyanın da bölgədəki fəaliyyətinə toxundu. Rusiya Ermənistanla təzyiq göstərməli, erməni hərbiçilərinin bölgəyə göndərilməsinə yol verməməli, onları silahla təmin etməməlidir. Lakin biz bunun əksini görürük. Rusiyanın müdafiə naziri öz çıxışında Ermənistan ordusunun silahla təmin olunacağını vurğulayırdı. Bu isə təhlükəli bir addımdır. Bölgədə sülhün bərqərar olmasına təhlükədir. Bu, eləcə də Ermənistandakı revanşist, faşist qüvvələrin baş qaldırmasına səbəb ola bilər. Ölkə başçısı bu istiqamətdə Rusiyadan gözləntilərinin olduğunu, eləcə də Rusiya sülhməramlı qüvvələrinin öz missiyasını layiqincə yerinə yetirməli olduqlarını vurğuladı. Rusiya sülhməramlı qüvvələri üçtərəfli bəyannaməyə uyğun olaraq erməni hərbiçilərinin bölgədən tam çıxarılmasına və əlavə qüvvələrin bu regiona ayaq açmamasına nəzarət etməlidirlər. Təəssüf ki, biz bunun şahidi oluruq. Ölkə başçısı bununla əlaqədar Rusiya və Ermənistan tərəfinə yazılı məlumat verildiyini bildirdi”.

Deputat fikirlərinə davam edərək həmçinin qeyd edib ki, Azərbaycan dövləti üçtərəfli bəyannamənin bütün bəndlərinə əməl edir, qarşı tərəfləri də bu şərtlərə əməl etməyə çağırır: “Azərbaycanla Ermənistan arasında bütün dünyanın da qəbul etdiyi Zəngəzur dəhlizi-

nin açılması ilə Ermənistan da daxil olmaqla bütün region dövlətləri fayda qazanar. Ermənistanın Rusiya və İranla dəmiryol əlaqəsi yaranar. Mərkəzi Asiya dövlətləri də bu dəhliz vasitəsilə Türkiyə və Avropaya qısa yolla quru əlaqələr yaradar. Beləliklə, beynəlxalq iqtisadi əlaqələrin qurulmasına böyük töhfə olar. Bu gün Azərbaycan regionda 3+3 formatının yaranmasına böyük səy göstərir. Əgər bu əməkdaşlıq baş tutarsa, Gürcüstanın Rusiya ilə diplomatik əlaqələrinin olmamasına baxmayaraq regionda müharibə təhlükəsi qalmaz. Gələcəkdə bu iki dövlətin də aralarında dostluq münasibətlərinin yaranmasına böyük təkan verə bilər. Cənab İlham Əliyev müsahibəsində Azərbaycan vətəndaşı olan ermənilərin Azərbaycanla inteqrasiya oluna biləcəyindən də danışdı. Bəli, Azərbaycan çox millətli tolerant bir dövlətdir. Azərbaycanda çox millətlər bir ailə kimi yaşayırlar. Bakı da daxil olmaqla regionlarımızda çoxlu sayda erməni firavan yaşayır. Qarabağda yaşayan Azərbaycan vətəndaşı olan ermənilər də bundan yararlanırlar. Sadəcə Azərbaycan qanunları ilə yaşamaq istəyini bildirsənlər. Əgər bunu etsələr digər xalqların nümayəndələri kimi Azərbaycanda gözəl həyat sürə bilərlər. Ermənilər başa düşməlidirlər ki, Xan kəndi mütləq Azərbaycanın idarəçiliyinə keçəcək. Bu, Azərbaycan dövlətinin heç vaxt dəyişməyəcək mövqeyidir. Azərbaycan qanunlarına tabe olmayanlar bizim qanunlar qarşısında cavab verməli olacaqlar. Prezident cənab İlham Əliyev bu müsahibəsində bütün dünyaya bir daha Azərbaycanın güclü, eyni zamanda, sülhün, dostluğun tərəfdarı olan bir dövlət olduğunu bəyan etmiş oldu”.

Arzu Qurbanzadə

“Azərbaycanın 20 faiz torpaqlarının Ermənistan tərəfindən işğal olunması və 30 ilə yaxın işğalda saxlanılmasından tutmuş, 44 günlük Vətən müharibəsindəki məğlubiyyət və bundan doğan bəzi nəticələrin hələ də aradan qaldırılmasına ciddi şəkildə bu prosesi sabotaj etməsindən tutmuş, bu günün özündə Azərbaycan Ermənistan sərhədində hələ də Azərbaycanın, Azərbaycan əsgərlərinin mövqelərini atəşə tutması və paralel olaraq müharibədən sonra ortalığa çıxan 11 yanvar sənədlərindən irəli gələn bəzi müddəaların, bəzi öhdəliklərin hələ də yerinə yetirilməməsinin bir adı və anlamı var. Bu da Ermənistan üçün global səviyyədə cəzasızlıq mühitinin yaradılmasıdır. Bilirsiniz ki, global səviyyədə heç bir zaman ədalət olmayıb və bütün məsələləri global güclər əvvəlcə güc tətbiq etməklə, sonra isə özlərinin geosiyasi maraqlarına uyğun olaraq bunu beynəlxalq hüquqa bağlamaqla həll ediblər”. Bu sözləri SiA-ya açıqlamasında politoloq Natiq Miri deyib.

Onun sözlərinə görə, bugünün özündə də yaşama tərzii eynidir və dəyişən bir şey yoxdur: “Məhz bu cəzasızlıq mühiti xristian amilinə görə Ermənistanı hələ də havadarlıq etməsi bugün Ermənistanın 10 noyabr və 11 yanvar bəyannamələrindən irəli gələn öhdəliklərin yerinə yetirilməsinə imkan vermir. Hələ də Ermənistanı bəzi sövdalara məcbur edib yönəldirlər ki, ən azından müəyyən stimullar verirlər ki, bu da əlbəttə ki, prosesin rəvan getməsinə imkan vermir”.

Politoloq sözlərinə belə davam edib: “Bu gün bilirsiniz ki, Ermənistanın havadarları yenidən prosesə müdaxilə etməklə ATƏT-in Minsk qrupu həmsədr institutunu diriltmək istəyirlər və münaqişənin bitmədiyi görüntüsünü yaratmağa çalışırlar. Bu gün Ermənistan-Azərbaycan sərhədində erməni əsgərlə-

Ermənistanla “gözün üstündə qaşın var” deyən yoxdur

rin mütəmadi olaraq mövqelərimizi atəşə tutması da əslində bütün dünyaya “müharibə bitməyib”, hələ də Azərbaycan Ermənistanın torpaqlarını işğal etməkdədir” görüntüsü yaradırlar. Maraqlıdır ki, Ermənistanın hərbi hissələrində ölənlərin Azərbaycan-Ermənistan sərhədində guya atışma nəticəsində öldüyünü iddia edirlər, “Azərbaycan əsgərləri tərəfindən öldürüldü” görüntüsü yaradırlar. Bunlar süni surətdə şişirdilərək beynəlxalq ictimaiyyətin diqqətinə təqdim olunur. Məqsəd də ondan ibarətdir ki, yenidən ATƏT-in Minsk qrupunun fəaliyyətinə ehtiyac olduğunu hər kəsin diqqətinə çatdırılsın. Fransa və Amerika Birləşmiş Ştatları da qollarını çırmamış vəziyyətdədirlər. Azərbaycan isə ATƏT-in Minsk qrupu həmsədr institutunun bundan sonra heç bir iş görə bilməyəcəyini deyir. Yalnız humanitar yöndə konkret ideyaların verilməsini təklif edir ki, bu da əlbəttə ki, ATƏT-in Minsk qrupu həmsədr dövlətlərinə prosesə nəzarət

imkanı yaratmır. Ermənistan ona görə də bu cür süni atışmalarla, dolayısı ilə, həm də beynəlxalq səviyyədə belə bir fikir yaratmaq istəyirlər ki, Rusiyanın moderatorluğu ilə imzalanan bəyannamələr atır işləmir, Rusiya prosesə nəzarət edə bilmir. Və tədricən bu sənədlərin, bəyannamələrin keçərsizliyini ortalığa qoymaq istəyirlər. Yeni belə bir fikir yaratmaq istəyirlər. Əlbəttə, əvvəlcə belə bir fikir yaradandan sonra gələcək perspektivdə Ermənistanın bu sənədləri icrasından tamamilə geri çəkilmə ehtimalını da düşünürlər. Çünki, artıq erməni ictimaiyyətində xüsusilə də siyasi və dini rəhbərlikdə bu bəyannamələrin tamamilə keçərsiz olmasının elan olunmasını tələb edən açıqlamalar var və bu sənəddən imtina olunması ilə bağlı çağırışlar var. Bunlar heç də təsadüf deyil. Ona görə də bütün bu məsələlərin hamısının bir cavabı var ki, o da ondan ibarətdir ki, dünyada cəzasızlıq mühiti var və çox maraqlıdır ki, bu cəzasızlıq mühiti məhz xristian dövlətlərinə məxsusdur. Yeni Ermənistan

tan xristian dövləti olduğu üçün xristian havadarları tərəfindən dəstəklənir. Bütün insanlığa zidd davranışlarına rəğmən müharibə cinayətləri törətmələrinə rəğmən hələ də Ermənistanla “gözün üstündə qaşın var” deyən heç bir dövlət və beynəlxalq təşkilat yoxdur. Mənə elə gəlir ki, bunlar ən böyük göstəricidir. Ona görə də Azərbaycan və Azərbaycanın strateji müttəfiqi olan qardaş Türkiyə və digər müttəfiq dövlətlərlə birlikdə prosesi özü yaratmalıdır. Yeni, bundan sonra tənzimləyici prosesi, hadisələri Ermənistan deyil, Azərbaycan özü yaratmalıdır və hər gün basqıçı siyasətlə və konkret hadisələrlə Ermənistanı yeni sülh sazişinə, bütün kommunikasiyaların, o cümlədən Zəngəzur dəhlizinin açılmasına və Qarabağdan qanunsuz Ermənistan silahlı birləşmələrinin çıxmasına vadar etmək lazımdır. Bunun alternativini yoxdur. Çünki bunu kimsə bizə havayı yerə təqdim edəcək deyil, bunu özümüz yaratmalıyıq. Eynən ötən il sentyabrın 27-də necə ki, Azərbaycan belə bir proses yaratdı və nəticə etibarilə Qarabağdakı 44 günlük savaşa qalib gəldi. Bundan sonra da prosesləri Azərbaycan özü yaratmaqla bu prosesdə maraqlı olan ölkələri özünün yaratdığı prosesin arxasınca sürünməyə vadar etməlidir. Əks təqdirdə onlar bizim üçün hadisələr və proseslər yaradacaqlar ki, biz də hər dəfə müdafiə pozasında bu proseslərin arxasınca sürünmək məcburiyyəti ilə üz-üzə qalacağıq”.

Ayşən Vəli

El arasında işlədilən “zati qırıq”, “südü xarab” sözləri adətən cəmiyyətdə hörməti olmayan, bəd niyyətləri, insanlığa yad əməlləri ilə lənətlənənlər haqqında deyilir. İllərdən bəri xalqına, Vətəninə xəyanət edən, iqtidarda olduqları müddətdə Azərbaycanı parçalanmaq təhlükəsi ilə üzləşdirən AXC-Müsavət cütliüyünün təmsilçiləri bu ada layiq olduqlarını xəyanətləri ilə çoxdan təsdiqləmişlər. Mənsəb, pul üstündə sözləri çəp gələn bu “mehriban düşmənlər”in ixtilafı bitib-tükənmir. “Beşinci kolon” yarandığı müddətdə belə Müsavatı çıxdaş edən AXCP sədri Əli Kərimlinin “fərasəti” nəticəsində hər iki partiya arasında gərginləşən məkrli oyunlar böyüyərək bütünlükdə düşərgədə də parçalanmaya səbəb oldu. Kresloya yiyələnmək naminə ən rəzil durumlara düşmələrinə baxmayaraq, maraqları naminə “birləşməklə” simasızlıqlarını, əqidəsizliklərini göstərən dağıdıcı müxalifətin tör-töküntülərini arada birləşdirən yeganə amil Vətənə xəyanətdə eyni yolda qoşa addımlamalarıdır.

Əvvəlki xəyanətlərini demirik, artıq bir ilə yaxınlaşan Zəfərimizin bütün dünya ictimaiyyəti tərəfindən etiraf edilməsinə baxmayaraq xalqımızı doğma torpaqlarına qovuşduran Qələbəmizi belə sükutla qarşılayan erməni təxəyyüllü bu xəyanətkarlar xarici havadarlarının çaldıqları havaya oynamağa davam edirlər. AXCP azmış kimi Qərbin formalaşdırdığı “beşinci kolon”dan da istifadə edərək bəd niyyətlərini həyata keçirən, Azərbaycanda qazanılan bütün uğurlara kölgə salmaqla qrant davasına çıxan trollarına yol göstərən Əli Kərimli, onun kimi düşünən Qənimət Zahid, “Milli Şura”nın (“MŞ”) oyuncaq sədri Cəmil Həsəni, Gültəkin Hacıbəyli kimiləri də xəyanətdə “islahatçı sədr”dən geri qalmırlar. Bu yaramazların xəyanətlərini “Eyni zamanda, biz açıq tənqidi də görürük. Bu tənqidi haradan gəlir, həmin o beşinci kolondan, içimizdə oturan düşmənlərdən, özünü müxalifət adlandıran ünsürlərdən, xaricdən pul alan satqınlardan. Onların əsas məqsədi Azərbaycanı məhv etməkdir. Azərbaycan üçün nə qədər pisdirsə, onlar üçün o qədər yaxşıdır. Baxın onların sosial şəbəkələrdəki çıxışlarına, nifrətlə, tənqidi doludur. Sanki istəyirlər ki, iqtisad olsun. İstəyirlər ki, aləm qarışsın. İstəyirlər ki, panika olsun. Sonra da deyirlər ki, onlar Azərbaycan xalqının qayğıları ilə yaşayırlar” sözləri ilə ifşa edən Prezident İlham Əliyevin vurğuladığı kimi, Vətənə xəyanət xəstəliyinə düşən olan bu xainləri Azərbaycan xalqı çoxdan tarixin zibilliyinə atıb. Onlar artıq 30 ilə yaxındır ki, öz çirkəblərində çürüyürlər. Azərbaycan xalqı üçün tarixi gün olan Şuşanın alınmasına belə nəinki sevinməyən, məğlub ermənilərlə birgə qara bağlayıb yas saxlayan, səslərini belə çıxarmayan Əli Kərimli tayfası milli xəyanətlərinə sadıq qaldılar. Şuşanı ermənilərə təhvil verənlər Azərbaycanın mədəniyyət paytaxtında keçirilən musiqi festivalına ermənilər qədər narahat oldular. Bütün türk dünyası üçün əlamətdar, tarixi hadisə, Azərbaycan -Türkiyə dostluğunun daha bir nümunəsi olan Müttəfiqlik Bəyannaməsinin, Azərbaycan -Türkiyə-Pakistan arasında imzalanan Bakı Bəyannaməsinin möhtəşəmliyindən ermənilər qədər qorxuya düşən Əli Kərimli və radikal düşərgənin tör-töküntüləri yenə də üzlerini Qərbə yönəldərək boyunlarını büküb əmr gözlədilər. İkinci Qarabağ müharibəsindən dərhal

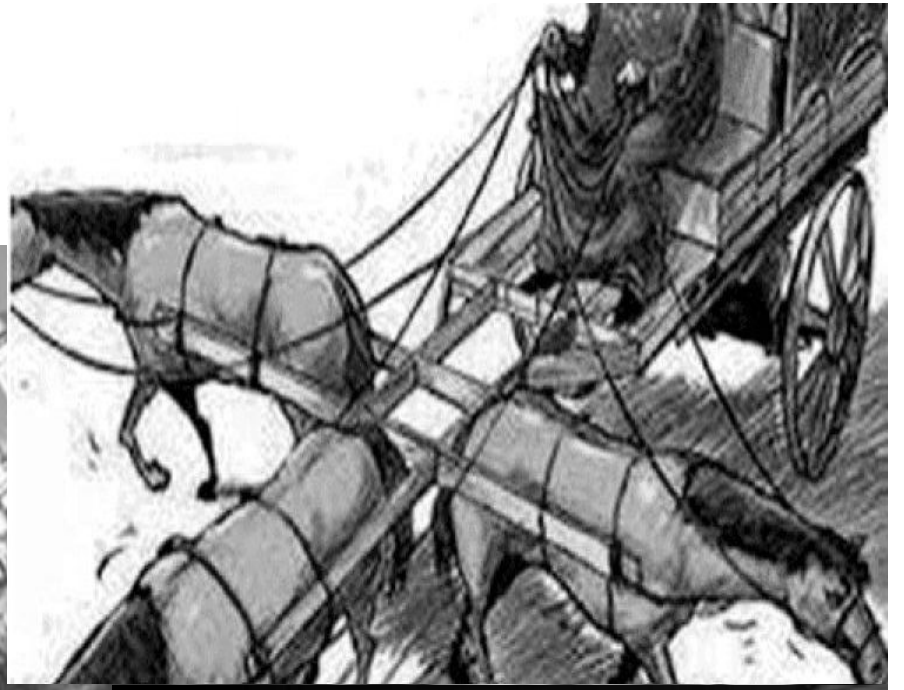
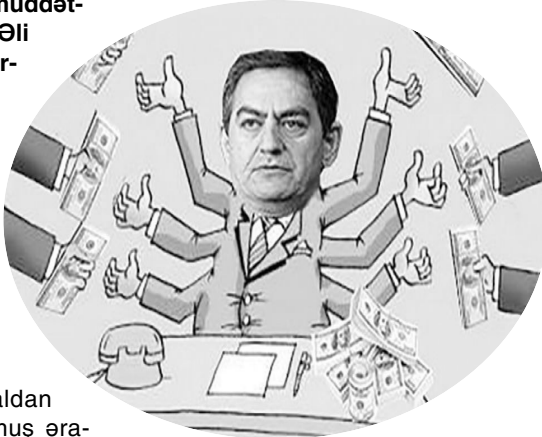
sonra işğaldan azad olunmuş ərazilərdə aparılan quruculuq və yenidənqurma işlərini heyətlə izləyən xarici qonaqlardan fərqli olaraq Əli Kərimlinin trolları yenə də Azərbaycana qarşı tənqidi davam etdirərək Böyük Qayıdışın sürətləndirilməsinə hədəflənən işlərə çirək atırlar. Torpağa məhəbbətdən, milli təəsübdən uzaq olan bu nakəsli ərazilərimizin işğaldan azad olunması uğrunda canlarından keçmiş şəhidləri yad etməyi belə özlərinə rəva görmürlər.

Bu günlərdə Kəlbəcərdə, Laçında olan Prezident İlham Əliyev vaxtilə Qarabağın dilbər güşələrini ermənilərə satanların xəyanətlərini xatırladaraq Kəlbəcərin azad edilməsinə tarixi hadisə adlandırdı: “Kəlbəcərin işğal altına düşməsi isə xalqımızın böyük faciəsi idi. Çünki Laçın və Şuşa rayonları 1992-ci ilin may ayında işğal altına düşəndən sonra ermənilərin növbəti hədəfi Kəlbəcər idi. Şuşa və Laçının işğalı ilə bağlı artıq Azərbaycanda çox danışmış təəssüf var. Hər kəs bilir ki, Şuşa və Laçının işğala məruz qalması AXC-Müsavət cütliüyünün xəyanəti nəticəsində baş vermişdir. O vaxt hakimiyyət uğrunda mübarizə gətirdi, AXC-Müsavət cütliüyü hakimiyyətə cən atırdı, nəyin bahasına olursa-olsun hakimiyyəti zəbt etməyə çalışırdı və onların nəzarəti altında olan bezi qüvvələr, bezi satqınlardan Şuşanı demək olar ki, ermənilərə təhvil verdilər və Şuşa demək olar ki, müdafiə olunmadı. Şuşada olan bezi silahlı dəstələr Şuşadan çıxdı və faktiki olaraq Şuşa ermənilərə təslim edildi.”

AXC-Müsavət iqtidarı dövründə Azərbaycanda yaranan ictimai-siyasi, hadisələrin gərginliyini unutmayanlar yaxşı xatırlayırlar ki, ölkədəki hakimiyyət böhranından istifadə edən AXC-Müsavət cütliüyünün kreslo uğrunda hiylələrli xalqa müsbətlər gətirdi. Qanunsuz yollarla, hərbi çevriliş etməklə hakimiyyətə gələn iqtidarsızlar Şuşa və Laçını ermənilərə təhvil verdilər. AXC-Müsavət cütliüyünün növbəti xəyanətinin, satqınlığının nəticəsi olan Kəlbəcərin işğalı ilə yerli əhali qırıqına məruz qaldı. Haki-

Əli Kərimlinin trolları: Vətən sevgisini grantlarla yandıran xainlər

Bu günlərdə Kəlbəcərdə, Laçında olan Prezident İlham Əliyevin AXC-Müsavət cütliüyünün xəyanətləri barədə söylədiyi fikirlərdə Azərbaycan xalqının iradəsi əks olunub

miyyəyə səhəblənməklə çirkin məqsədlərinə çatmaq istəyən AXC-Müsavət cütliüyü isə ermənilər tərəfindən öldürülən günahsız insanların harayına səslər vermədi. Təxminən bir ilə yaxın hakimiyyətdə olduqları müddətdə torpaqlarımızı ermənilərə təhvil verənlərin bu gün işğaldan azad olunan Kəlbəcərin xoş gününə sevinməmələri təbii bir şeydir. “Kəlbəcər 1993-cü il aprel ayının əvvəlində işğal altına düşmüşdü və bunun da günahkarı AXC-Müsavət cütliüyüdür, AXC-Müsavət hakimiyyətidir. Onların xəyanətkar, satqın, antimillilik hakimiyyəti Kəlbəcərin işğalını şərtləndirdi. Çünki 1992-ci ilin bahar-yay aylarından onlar demək olar ki, hakimiyyətdə idilər və bir il ərzində ancaq talançılıqla, rüşvətxorluqla, soyğunçuluqla, qanunsuzluqla və digər çirkin əməllərlə məşğul idilər. İndi bir çoxları bunu unudur. Gənc nəsil isə bundan xəbərsizdir. O dövr bizim milli faciəmiz, milli rəzalet dövrü idi. AXC-Müsavət hakimiyyəti dünya miqyasında belə də ən biabırçı hakimiyyətlərdən biri idi, belə də birincisi idi. Ölkə əldən gedirdi, ölkədə vətəndaş qarşıdurması pik həddə çatmışdı, torpaqlar işğal altına düşürdü, ancaq onlar yalnız öz mənafeyini, öz maraqlarını düşünürdülər. Hakimiyyətə gəlmiş antimillilik ünsürlər Azərbaycanı demək olar ki, bütün beynəlxalq tərəfdaşlardan, xarici tərəfdaşlardan təcrid etdilər və

həm xarici, həm daxili siyasətdə kobud səhvlər buraxdılar və cinayətlər törətdilər. Kəlbəcərin işğala məruz qalması satqın AXC-Müsavət hakimiyyətinin əməlləridir” söyləyən Prezident İlham Əliyevin vurğuladığı kimi, Kəlbəcər işğal altına düşəndən sonra Ermənistanla keçmiş Dağlıq Qarabağ Muxtar Vilayəti arasında birbaşa coğrafi əlaqələrin yaranmasının günahkarı da AXC-Müsavət iqtidarındır. Başları rüşvət almağa qarışan, sənaye müəssisələrinin avadanlıqlarını satmaqla məşğul olan bu səbatsızların yarımçıq fəaliyyətləri üzündən ölkədə nizamı ordu adında heç nə yox idi.

Əksinə, könüllü dəstələrdən ibarət “ordu” zəiflətmək üçün hər vasitədən istifadə edilirdi. O dövrdə AXC-Müsavət cütliüyünün törətdiyi cinayətləri xalqa, müstəqilliyimizə xəyanət adlandıraraq Prezident İlham Əliyevin “Torpaqlar işğal altına düşürdü, onlar isə öz laxlamış hakimiyyətini qorumaq üçün Gəncəni bombalaydılar. Onlar Azərbaycan əsgərlərini əsir götürmüşdülər. Bu videokadrlar var. Burada ermənilər soyqırımı törədirdilər, şəhərlərini viran qoyurdular. Baxın,

Kəlbəcər nə gündədir, digər şəhərlər nə gündədir. Onlar isə Azərbaycan əsgərlərini əsir götürüb, öz hakimiyyətini möhkəmləndirmək istəyirdilər. Görəndə ki, artıq bu da mümkün deyil, qaçdılar gizləndilər, dövlət səviyyəsində fərariyyət etdilər. AXC-Müsavət hakimiyyəti, onun başında duranlar fərariyə, satqıncılıqlar, qorxaqçılıqlar, xaindirlər və bu, əsl həqiqətdir” sözlərinin izahına ehtiyac yoxdur. Çünki bu gün də ermənilərlə eyni məqsəddə qulluq edən Əli Kərimlinin, Müsavatın başqanı Arif Hacılinin səssizliyi milli dəyərlərdən iraq, daşnak tənqidi və vicdanlarını itirənlərin ağaları qarşısında gö-türdükleri öhdəliklərinin davamıdır. Viran qoyduqları şəhərlərin bərpasına başlanılmasından da narahat olan Əli Kərimlinin xarici ölkələrdə formalaşdırdığı agent çetəsinin uzaqdan olsa da görülen işlərə qara yaxması bəd niyyətlərdən, qaragüruhçu xislətlərdən yaranan qısqıncılıqdır.

Xuraman İsmayilqızı

Ekoloji problemlər: Səbəbləri, nəticələri və çıxış yolları

Ekoloq: “Ekologiyani korlayanlar, ağacları qıranlar, havanı, suyu zəhərləyənlər ciddi cəzalandırılmalıdır”

XXI əsrin ən böyük problemlərindən biri də texnogen inkişafın daha böyük miqyasda çatması və bunun nəticəsində təbiətə təzyiqin yüksək tempə artmasının doğurduğu problemlərdir. Başqa sözlə, ekoloji böhranın yaşanmasında antropogen təsirlərin rolu ən yüksək həddə çatıb ki, bu da özünü anormal iqlim şəraitində, təbii fəlakətlərin artmasında və ərzaq məhsulları istehsalının aşağı düşməsinə göstərir. Artıq əksər dövlətlər bu nəticələrin aradan qaldırılması üçün böyük qüvvə sərf etməyə məcbur olurlar. Azərbaycan hökuməti də ekoloji problemlərin həll edilməsi üçün müxtəlif tədbirlər həyata keçirir. Buna baxmayaraq, respublikada ekoloji problemlər öz aktuallığını itirmir. Bəs ölkəmizdə ekoloji problemlərin əsas mənbəyi nədir- global ekoloji proseslər, yoxsa lokal təsirlər? Bu yazıda bu suala cavab tapmağa çalışacağıq.

Hazırda Azərbaycanda əsas ekoloji problemlər bunlardır;

- * Su ehtiyatlarının çirkləndirilməsi və su mənbələrinin azalması,
- * Sənaye müəssisələri və avtonəqliyyatın atmosferi çirkləndirməsi;
- * Kənd təsərrüfatı üçün yararlı torpaqların sıradan çıxması;
- * Tullantıların tələb olunan səviyyədə idarə olunmaması;
- * Biomüxtəlifliyin, meşələrin, flora və faunanın qorunmaması.

Su hövzələrinin çirklənməsi

Azərbaycanda əhalinin içməli suya olan tələbatını ödəmək üçün potensial baxımdan kifayət qədər yeraltı su ehtiyatı yoxdur. Respublikanın yerüstü su hövzələrinin də çirklənmə dərəcəsi yüksəkdir. Bu problem həm qonşu ölkələrdən gələn çayların orada çirklənməsi ilə bağlıdır.

Əsas təbii su hövzəsi olan Xəzər dənizinə bütün mənbələrdən ilə təxminən 12 mlrd. kub.m çirklənmiş sular axıdılır ki, bunun da 80 faizi Rusiyanın payına düşür. Azərbaycan ərazisindən isə, dənizə hər il 250 mln kub.m-dən artıq çirklili su axıdılır. Nəticədə Bakı buxtasında 60 mln. kub.m-dən çox çirkləndirici maddələr toplanıb.

Kürün suyunun 74 %-i isə Gürcüstan və Ermənistan ərazilərindən formalaşır və həddən artıq çirklənməyə məruz qalır. Hesablamalar göstərir ki, Kür çayı hövzəsinə Ermənistandan (Arazla) ildə orta hesabla 300 mln.kub.m, Gürcüstandan 265 mln.kub.m, Azərbaycandan isə 25 mln.kub.m çirklənmiş su atılır və nəticədə Kür çayı suyunun mis, sink, fenol, neft məhsulları və s. zərərli maddələrlə həddən artıq çirklənməsi müşahidə edilir.

Bundan başqa, təmizlənməmiş təsərrüfat-məişət çirkab suları ilə çaya ildə 40 min ton üzvi maddələrin axıdılması oksigenin biokimyəvi istifadəsinin kəskin artmasına sə-

bəb olur. Kür çayında fenolların miqdarı normadan 10 dəfə, karbohidrogen isə 36 dəfə artıqdır.

Atmosferin çirklənməsi

Ölkəmizin atmosfer havasının vəziyyətinə gəldikdə isə, onu qeyd etmək lazımdır ki, təxmini hesablamalara görə, hər il sənaye müəssisələri və yanacaq işləyən nəqliyyat vasitələri tərəfindən atmosfer havasına 1 milyon tondan artıq zərərli maddələr atılır. Bunun yarısı sənaye müəssisələrinin, digər yarısı isə avtonəqliyyat vasitələrinin payına düşür.

Bakı şəhərinin atmosfer havasına yarım milyon tondan artıq zərərli maddələr atılır ki, bu tullantıların da təxminən 30 faizi sənaye müəssisələrinin, 70 faizi isə avtonəqliyyat vasitələrinin payına düşür.

Qeyd etmək lazımdır ki, atmosfer havasını çirkləndirən əsas mənbələr neftçixarma, neft emalı, neft-kimya və energetika müəssisələri və avtonəqliyyatdır. Stasionar və səyyar mənbələrdən atmosfərə əsasən bərk toz hissəcikləri, karbon oksidləri, azot oksidləri, kükürd oksidi, karbohidrogenlər və digər uçuşu kimyəvi maddələr atılır.

Müəssisələrin çoxunda filtrlər, təmizləyici qurğular ya yoxdur, ya da tez-tez dəyişilmir. Tikinti sahələrinin həddən artıq çoxalması və sıxlığı, avtomatların sayının artması kimi hallar vəziyyəti daha da kəskinləşdirir.

Torpağın deqradasiyası hansı səbəblərdən yaranır?

Azərbaycanın 8,6 milyon hektar ümumi torpaq fondunun yalnız 4,3 milyon hektarı və ya 50 faizi kənd təsərrüfatına yararlıdır. Yararsız torpaqlarda eroziya, şoranlaşma, bataqlıqlaşma, kimyəvi çirklənmə və s. proseslərin təsiri nəticəsində deqradasiya gedib.

Torpaqların bu faktorun təsirinə məruz qalmasının əsas səbəbləri respublikanın təbii iqlim şəraiti ilə yanaşı, son 30 il ərzində davam edən təsərrüfatsızlıq, sistemsiizlik, əkinçilik mədəniyyətinin aşağı səviyyədə olması, meşə və yaşıllıqların qırılması və s. kimi antropogen

amillərdir.

Respublikanın 1,3 mln. ha torpaq sahəsi şoranlaşmaya məruz qalıb və bunun tam yarısı suvarılan sahələrdir. Kollektor-drenaj xətlərinin bərbad vəziyyətdə olması, torpaqların relyefi, meliorativ xüsusiyyətləri, şoranlaşma dərəcəsi, qrunt sularının səviyyəsi və s. faktorlar nəzərə alınmadan sututların tikilməsi, daşqınlar kimi amillər həmin torpaqların şoranlaşmasına və əkin dövrüyəsindən çıxmasına gətirib çıxarıb.

Dağ-mədən işləri, intensiv şəhərsalma və digər antropogen təsirlər nəticəsində 30 min hektardan artıq torpaq korlanıb sıradan çıxıb. Bunun təxminən 15 min hektarı neftlə çirklənib. Qalan yarısı isə, kimya sənayesi tullantıları, suvarma kanallarının çöküntüləri, faydalı qazıntı yataqlarının istismarı, tikinti və kommunal müəssisələrinin və dağ-mədən tullantıları ilə çirklənib sıradan çıxıb.

Tullantıların idarə olunması səviyyəsi çənaətbəxşdirmi?

Dünya miqyasında mövcud problemlərdən biri də ətraf mühitin davamlı üzvi çirkləndiricilər və ağır metallarla çirklənməsinin minimuma endirilməsidir ki, bu, respublikamız üçün də olduqca aktual olub, həlli vacib problemlərdəndir. Bu növ çirklənmənin əsas mənbələri neft emalı, neftkimya, kimya, energetika, tikinti materialları istehsalı, avtonəqliyyat, kənd təsərrüfatında pestisidlərin tətbiqi və tullantıların yandırılması kimi proseslərdir ki, bu mənbələrdən ətraf mühitə dioksinlər, furanlar, bifenil və ağır metallar atılır.

Adı çəkilən birləşmələr təbii mühitə, o cümlədən insan sağlamlığına uzunmüddətli neqativ təsir göstərən havada uzun müddət asılı qalan, çətin parçalanan və tərkibində zəhərli birləşmələr olan təhlükəli maddələrdir.

Yeri gəlmişkən, Balaxanıda inşa olunan bərk məişət tullantılarının yandırılması və çeşidlənməsi zavodlarının fəaliyyətə başlamasından sonra bu sahədə vəziyyət xeyli yaxşılaşıb. Bu işin digər şəhərlərdə də tətbiqinə çox böyük ehtiyac var.

Əhali tərəfindən

Azərbaycan Respublikasının Medianın İnkişafı Agentliyi

Yazı Azərbaycan Respublikasının Medianın İnkişafı Agentliyinin maliyyə dəstəyi ilə “Ekologiya və ətraf mühitin mühafizəsi” istiqaməti çərçivəsində hazırlanıb.

meşə ehtiyatlarına təzyiq artıb

Son 30 ildə ölkəmizin meşə təsərrüfatı daha bir ağır problemə üzləşib. İşğalçı Ermənistan tərəfindən ölkəmizə qarşı edilən təcavüz nəticəsində meşələrimizə sağalmaz yara vurulub. Ermənistanın təcavüzü nəticəsində 251 min ha (və ya meşə ilə örtülü sahənin 25%-i) meşə sahəsi 30 il ərzində işğal altında qaldığından, 10,2 min ha meşə sahəsi təsərrüfat dövrüyəsindən çıxıb. İşğal altında qalmış meşələrimiz vəhşicəsinə qırılıb talan edilib. Bu ərazilərdə bitən qiymətli ağac cinslərinin kəsilib aparılması biomüxtəlifliyin pozulmasını kritik həddə çatdırıb.

Qeyd etmək lazımdır ki, son 30 il ərzində əhali və ağac emalı müəssisələri tərəfindən meşə ehtiyatlarına təzyiqin artması müşahidə olunur. Respublikanın mərkəzində siper rolunu oynayan Kürqırağı Tuqay meşələrinin 75-80 %-i məhv olub; dağ və dağətəyi meşələr sistemsiiz qırılıb sıradan çıxıb. Təbii bərpa edilmə imkanları ciddi surətdə məhduqlaşır (qanunsuz olaraq mal-qara otarılması, normadan artıq antropogen təsir) və nəticədə Azərbaycanın əvəzedilməz yaşıl örtüyünün gələcəyi itirilmə təhlükəsi qarşısında qalır.

Bu istiqamətdə Ekologiya və Təbii Ehtiyatlar Nazirliyi tərəfindən bir sıra tədbirlər həyata keçirilib. Lakin mətbuatda tez-tez yayılan materiallar göstərir ki, problemin qarşısı tam alına bilmir. Çünki, kəndlərin bir hissəsi qazlaşdırılmayıb. Üstəlik, nəzarətin zəif olması meşələrin tikinti və yanacaq məqsədilə qırılmasına, yağınlıların baş verməsinə gətirib çıxarıb.

Nəzarət, cəzalandırma, stimullaşdırma və maarifləndirmə

Qeyd etmək lazımdır ki, ölkədə ekoloji problemlərin həllində ictimaiyyət əsasən qeyri-hökumət təşkilatları vasitəsi ilə iştirak edir. Bəs belə təşkilatlar bu sahədə nə işlər görə bilir?

Ekoloq Jurnalistlər Birliyinin sədri Cəmişid Quliyev deyir ki, dövlətin bu sahədə ciddi işlər görməsi vacibdir, lakin vətəndaşlar özləri də ekoloji problemlərə gətirib çıxaran əməlləri etməməlidir: “Biz ötən illərdə Ümumdünya Vəhşi Təbiəti Mühafizə Fondunun (WWF) maliyyə dəstəyi ilə layihələr həyata keçirmişik. Jurnalistlər ölkənin 4 müxtəlif ekodəhlizinə səfər edib, dağlıq və meşəlik bölgələrdə çadırlarda

məskən salıblar, monitoring keçiriblər. Monitoring müddətində KİV nümayəndələri mövcud vəziyyəti öz gözləri ilə görüb yazılar hazırlayıb dərc etdiriblər”.

Ekspert deyir ki, meşələrdə heyvanların otarılmasına son qoyulmalıdır. Heyvanlar yeni pöhrələri yeyir və meşələrin cavanlaşması prosesi dayanır. Artıq bir çox ərazilərdə keçəlləşmə gedir. Üstəlik, mebel fabrikləri meşələri gizlicə qırırlar, bahalı ağacları kəsib mebel düzəldib satırlar”.

C.Quliyevin fikrincə, nəzarət artırılmalı, cəzalar yüksəldilməli, stimullaşdırıcı və maarifləndirici tədbirlər görülməli, bununla paralel isə maarifləndirmə aparılmalıdır. “Ekologiyani korlayanlar, ağacları qıranlar, havanı, suyu zəhərləyənlər ciddi cəzalandırılmalıdır. Bütün ucaq kəndlərə qaz çəkilməlidir ki, meşələri qırmasınlar. Bunların heç biri təklikdə problemi həll etmək gücündə deyil”.

Görülən işlər yaxşıdır, sadəcə, bu işləri daha da böyütmək lazımdır

Dövlətlə yanaşı, bu işə qeyri-hökumət təşkilatlarının da töhfə verməsi alqışa layiqdir. Bir çox ictimai təşkilatlar, fondlar ekologiyanın qorunması, sağlamaşdırılması işinə töhfə verir. Xüsusən də, son dövrlərdə Heydər Əliyev Fondunun, İDEA-nın həyata keçirdiyi işlər nəticəsində xeyli yaşıllıq sahələri salınıb, biomüxtəlifliyin qorunması işinə diqqət verilir.

Global iqlim dəyişikliklərinin gətirdiyi, dünya meşələrinin çox nəhəng miqyaslarda yanması (və ya yandırılması), içməli su ehtiyatlarının azalması şəraitində ölkəmizdə sağlam təbii mühit formalaşdırmağa çalışır. Dövlət isə qoruqların, milli parkların sayını və ərazisini genişləndirməklə, meşələrin qorunması işini gücləndirməklə, ekoloji normalara tələbləri artırmaqla və sair tədbirlərdə global ekoloji böhrandan ölkəmizin zərər çəkməsinə və sağlam təbii mühitin formalaşmasına çalışır.

Media isə maarifləndirmə işləri, ekologiyaya zərər vuranların ifşası və sağlam təbii mühitin yaranmasının təbliği ilə məşğul olur və daha da məşğul olmalıdır.

Doğrudur, görülən tədbirlər nəticəsində bütün problemlər aradan qalxmayıb, qarşıda hələ görüləsi çox işlər var, ona görə də, dövlət, media və cəmiyyət bu işdə birgə fəaliyyət göstərməlidir. Bu halda Azərbaycanı cənnətə çevirmək mümkündür.

Elçin Bayramlı

Qəzet 1991-ci il
yanvarın 11-dən çıxır

20 avqust

Dünyada koronavirusa yoluxanların ümumi sayı 210 milyon nəfəri ötüb

Dünyada koronavirusa yoluxanların sayı son sutka ərzində 170 mindən çox artıb. SİA-nın məlumatına görə, ötən sutka ərzində 170 535 nəfər yeni koronavirusa yoluxub, 2 182 nəfər isə dünyasını dəyişib. Yoluxanların ümumi sayı 210 042 526, ölənlərin isə 4 403 913 nəfərə çatıb. Təsdiqlənmiş yoluxma hadisələrinin əksəriyyəti ABŞ-da qeydə alınıb - 38 065 704 nəfər. Siyahıda daha sonra Hindistan (32 320 898), Braziliya (20 457 897), Rusiya (6 663 473), Fransa (6 533 383), Böyük Britaniya (6 355 887), Argentina (5 106 207), Kolumbiya (4 877 323), İspaniya (4 745 558), İran (4 556 417) və İtaliya (4 456 765) gəlir.

QARABAĞ AZƏRBAYCANDIR!

Bildirçin yumurtasının inanılmaz faydaları

QIDA TEXNOLOQU AÇIQLADI

“Bildirçin yumurtası toyuq yumurtasına nisbətən daha çox fosfor tərkibli. Həmçinin dəmir tərkibi də iki dəfə yüksəkdir. Həmçinin vitaminlərlə də zəngindir. Yeni, toyuq yumurtasına baxanda bildirçin yumurtası daha faydalıdır. Ona görə də bildirçin yumurtasının qida dəyəri yüksəkdir, həm də faydaları da çoxdur ki, onlardan biri də ağciyərlərə, təbəffüs yollarına, həmçinin də öskürəyə, səs tellərinə olan faydalarıdır”. Bu sözləri SİA-ya açıqlamasında qida texnoloqu Ağa Salamov deyib.

Onun sözlərinə görə, bir də bildirçin yumurtasını qorxmadan çiy içmək olar: “Çünki bildirçinlərin bədən istiliyi çox yüksək, yeni 42 dərəcə olduğu üçün bədənlərinin istiliyi o istilikdə salmonella bakteriyası ölür desək daha doğru olar. Yeni, salmonellaya yoluxma riski az olur. Çünki yumurta da o bədən temperaturunda qalır və onların yumurtasında o risk az olur. Yeni, salmonella riski az olduğuna görə çiy içmək də məsləhətdir. Gündə 2-3 ədəd yumurta istehlak etmək olar ki, bunun da ürək, qan-damar sistemine, ürək əzələlərinə, mədə-bağırsaq sistemində faydaları çoxdur.

Zülalla zəngin olduğuna görə immun sistemini gücləndirir, A, B vitaminləri ilə zəngin olduğuna görə uşaqlarda da boy artmasına səbəb olur. Yəni, boy artımına da faydaları çoxdur. Saymaqla bitməyən faydaları var”.

Ağa Salamov sözlərinə belə davam edib: “Həm də bildirçin yumurtasından salatlarda daha geniş istifadə etmək olar. Məsələn, Tuna balığına yanında servis oluna bilər, həmçinin Sezar salata və yaxud milli salatlardan tərəvəz salata, yaxud hər hansısa bir mövsümi salatlara istehlak etmək olar. Yeni salatlarda geniş istifadə edib yeyə bilərlər ki, bunun da faydaları çoxdur. Həmçinin də, şəhərlər qaynadıb 2 - 3 ədəd istehlak edilə bilər. Bu da immun sistemimizi gücləndirir”.

Ayşən Vəli

Psixoloq: Uşaqlarda nitq və psixologiyanın inkişafı paralel aparılmalıdır

Uşaqlarda nitq qüsurlarının səbəbləri müxtəlifdir. Nitqdə olan ləngimə bəzən genetik, bəzən isə psixoloji səbəblərdən qaynaqlanır. valideynlər bilməlidirlər ki, uşaqlar iki-üç aylıq olarkən qığıldamalı, 6-8 aylıqda bəzi hecaları bilməli və adını çağırıqda göz kontaktı ilə reaksiya verməli, 1 yaşından sonra ünvanlı sözlər deməlidir. Bir yaşında hecalardan istifadə etməyən, xüsusilə adına göz kontaktı ilə reaksiya verməyən uşaqlarla əlaqədar mütəxəssisə müraciət etmək vacibdir.

AZƏRTAC xəbər verir ki, psixoloq Tünzələ Aslanova uşaqlarda nitq pozuntuları barədə danışır.

Bildirib ki, övladlarında bu cür narahatlıqlar müşahidə edən valideynlər pediatriya müraciət etdikdə, onlar uyğun ixtisas həkiminə yönləndirilir: “Həmin problemlərin yaranma səbəbindən asılı olaraq müalicəyə nevropatoloq, psixoloq və ya loqoped cəlb edilir. Göz kontaktı qurmaqda çətinlik çəkən, söz bazası az olan uşaqlar mütəxəssisə müraciət etmək vacibdir.

ə qalmalıdır. İki yaşlı uşağın aktiv istifadə etdiyi təxminən 40-a yaxın söz bazasının olmaması problemdir. Bəzən valideynlər uşaqların “ana”, “ata”, “nənə”, “baba” sözlərini işlətdikləri üçün düşünür ki, uşaq danışa bilir. Bəzi uşaqlar hətta ünvanlı şəkildə müraciət etməsələr də, bu sözlərdən istifadə edirlər. Əvvəla nəzərə almaq lazımdır ki, həmin sözlərin əksəriyyəti eyni və ya oxşar hecaların birləşməsindən yaranıb. Yeni, 2 yaşlı uşağın sadəcə tərkibində

oxşar hecalar olan sözlərdən istifadə etməsi, ünvanlı danışması patologiyadır. Uşağın həkim nəzarətində söz bazasını çoxaltmaq, onun psixi və nitq inkişafına nəzarət etmək lazımdır. Nevroloji problemlərdən qaynaqlanmayan nitq ləngimələrinin müalicəsində psixososial məşqlər çox önəmlidir”.

T.Asanova uşaqlarda nitq və psixologiyanın paralel inkişafından danışır: “Zəkası normal olub, nitqində lənglik olan uşaqlar var, lakin nitqində problem olanların adətən psixikasında da narahatlıqlar olur. Uşağın psixikasını yoxlayan müvafiq testlərin nəticəsi qənaətbəxş olanda valideynlər sevinirlər ki, uşağın əsas psixoloji problemi olmasın, nitq özü-özünə düzəlsin. Bu, sadəcə mifdir. Nitq problemi birmənalı olaraq uşağın psixi inkişafını da ləngidir. Dörd yaşlı uşaq mürəkkəb cümlələr qurmaq, aktiv söz bazasına malik olmalı, sutkada 100-dən artıq sual verməlidir.

Uşaqların nitq problemləri adətən məktəb dövründən etibarən daha çox belli olur, çünki müəllimlər valideynlərə övladının fikrini ifadə edə bilməməsi, dərsi gec qavraması və ya söz bazasının az olması barədə mütəmadi məlumat verirlər”.

Hamiləlikdə anemiya nədən olur?

“Hamiləlik orqanizmin qidaya və enerjiyə daha çox ehtiyacı olan bir döndür. Bu zaman normal qidalanmamaq, toksikoz, anada digər xəstəliklər, çoxdöllü hamiləlik, dəmirin bağırsaqdan tərəfindən mənimsənilməsinin pozulması və bir çox səbəblərdən hamilədə anemiya inkişaf edə bilər. Anemiya (qan azlığı) hamiləlikdə ən çox rast gəlinən problemlərdən biridir. Bu zaman qanda hemoqlobinin (hemoqlobin oksigeni toxumalara və orqanlara daşıyır) və eritrositlərin (qırmızı qan hüceyrələri) miqdarı azalır”. Bu sözləri SİA-ya açıqlamasında cərrah, mama-ginekoloq Ləman Əliyeva deyib.

Onun sözlərinə görə, anemiyanın 3 ağırlıq dərəcəsi müəyyən olunur: “Yüngül forma anemiyada demək olar ki, hamilədə heç bir şikayət olmur. Ona görə də mütəmadi olaraq qanın ümumi müayinəsi aparılmalıdır ki, qanazlığını vaxtında aşkar edə bilək. Orta və ağır dərəcədə hamilədə ümumi zəiflik, başgicəllənmə kimi şikayətlər meydana çıxır, xəstə tez yorulur, ürək döyünməsi artır, fiziki iş zamanı təngnəfəslik yaranır. Dəmir defisitli anemiya zamanı dəri qabıqlanır, quru və solğun olur

GİNEKOLOQ AÇIQLADI

,ağız kənarında və dodaqlarda çatlar əmələ gəlir, saçlar qurur, qırılan olur, tökülür və s. Hamiləlik zamanı orqanizmin dəmirə olan tələbatı artır ki, bu da hamiləlik ayları artıqca anemiyanın inkişafına səbəb olur. Hamilələr yedikləri qidaya fikir verməlidir. Qaraciyər, qırmızı ət, kürü, balıq, lobya, qarabaşaq və bir çox meyvə və tərəvəzlərə üstünlük verilməlidir”.

Həkim sözlərinə belə davam edib: “Bundan başqa dəmir preparatları var ki, ginekoloqun təyinatı ilə istifadə edilə bilər. Hamilələrdə anemiya müalicə olunmazsa bir çox ağırlaşmalar meydana çıxır, o cümlədən, vaxtından əvvəl doğuş ola bilər. Əgər uşaq normal doğulsaysa, belə uşaqda aşağı hemoqlobin olur ki, bu da uşağın inkişafına mənfi təsir edir. Əsasən, hamiləliyin ikinci yarısında inkişaf edir ki, vaxtında aşkar etmək üçün hər ay qanın ümumi müayinəsi aparılmalıdır. Əziz qadınlar, özünü və doğulacaq körpənizin sağlamlığını düşünərək ginekoloqun müayinəsindən keçin!”

Ayşən Vəli

Baş redaktor:

Bəhruz Quliyev

Baş redaktorun müavinləri:

**Valeh Məhərrəmli
Fətulla Həsənov**

**Ünvanımız: Bakı şəhəri,
Üzeyir Hacıbəyov
küçəsi, 66.**

**Şəhadətnamə: № 022492
http://www.ses-news.az
http://www.sesqazeti.az
E-mail: ses@sia.az
Tel:598-33-90 Faks:493-11-62**

**Redaksiyanın mövqeyi ilə müəllifin
mövqeyi üst-üstə düşməyə bilər.**

**Qəzet “Səs”in komputer mərkəzində yayılır, səhifələnilir.
“Azərbaycan” nəşriyyatında çap olunur
Qəzetdə AzərTAc, SİA informasiya agentliklərinin
məlumatlarından istifadə olunur.**

**Qəzet
bazar və bazar
ertəsindən
başqa hər gün
nəşr olunur
Tiraj: 4600**